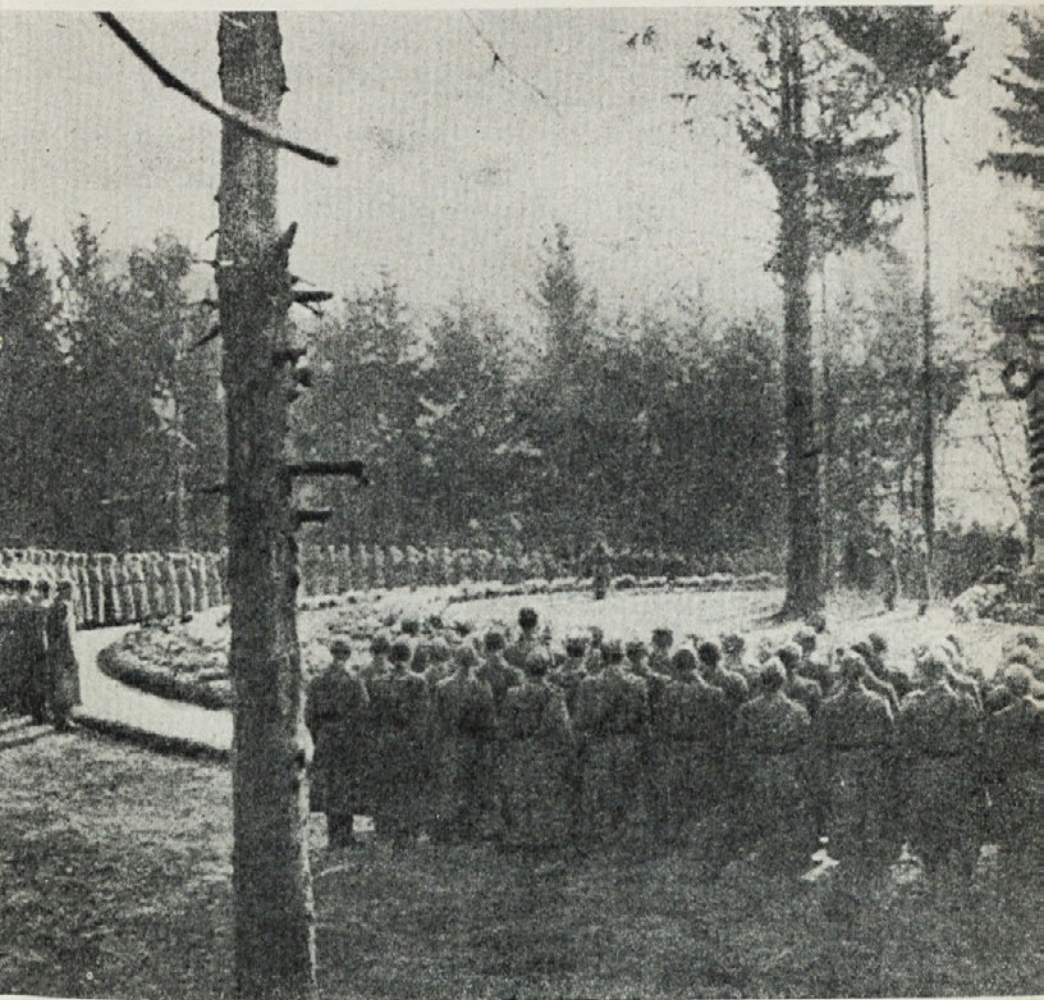

Tabor

1945 - V LETU JUNAKOV - 1965

TABOR je vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor Združenih slovenskih protikomunistov. — Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. Urejuje uredniški odbor, odgovorni urednik: Adolf Škrjanc, za lastništvo: Ivan Korošec, upravnik: Vencelj Dolenc

— :: —

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. — Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

— :: —

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

— :: —

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

— :: —

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 803.003

— :: —

NAROČNINA: Južna Amerika 300 pesov odn. enakovrednost v dolarju. U. S. A. in Kanada 2.50 dolarja letno; Anglija in Avstralija 1 funt šterling; evropske države 2 dolarja

Naročnino pošiljajte na naslov upravnika: Vencelj Dolenc, R. O. de Uruguay 2351, San Justo, Pcia. de Buenos Aires, Argentina

Vse dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, Villa Ballester FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina

— :: —

VSEBINA: Leto junakov — Radivoj Rigler: Srečanje pri Kristusovem grobu in mi — Stane Pleško: Zakaj Z. D. S. P. B. Tabor — France Grum: Imeli smo junake — Stane Pleško: V senci Dolomitov — France Grum-Ivan Korošec: Grmade v Gorjancih — VIII. Tabor DSPB v Argentini — F. Grum: Pozdrav — Hinko Zupančič: Ajdovski vaški stražarji — T. R.: Zakaj sem Taboraš — Različni pogledi: Boj proti Titovemu totalitarizmu — J. A. R.: Neodvisna Slovenija po švicarskem vzoru — Jože Jakoš, petdesetletnik — Stotniku Meničaninu ob 20. obletnici — Ladotu Lemplu v spomin in zahvalo — Za beležnico — Iz pismen na uredniški mizi

Borimo za križ se, vero
pradedov,
zemljo slovensko ljubljeno.

(Domobrankska pesem)

1/2

BUENOS AIRES

1965

LETO JUNAKOV

Zibelka slovenstva. Koroška. Naša Koroška.

Na Gosposvetskem polju je slovenstvo zasadilo knežji kamen. Z njim je majhen rod velikim dal primer svobodnjaštva.

Z Vetrinjskega polja je šlo dvanaajst tisočev rodu svobodnjakov na žrtvenik svobode. Ker so veliki izdali gosposvetski primer svobodnjaštva. In mali — najmanjši — smo dali zgled vsemu svetu.

*

Mali rod svobodnjakov pod snežnimi vršaci, ob kristalnih brzicah, v senci notranjskih šum, ob dišečih valovih Jadrana, v opojnem duhu dolenskih goric, v živih sanjah Bele Krajine, pa onstran Save med zelenjem Štajerske tja preko strmih Haloz do baržunaste mehkoče prleških zasadov, nad katerimi izza turških vpadov bdi Žalostna Mati pri Jeruzalemu, pa do nemirnih jagnedi šepetajoče Mure in čez... — ta dobri mali rod poštenjakov je tako dobil junake.

Sedaj mu ni več potreba, da bi si legendo izposojal. Sedaj ne potrebuje več kralja Matjaža.

Sedaj imamo svoje junake. Pred dvajsetimi leti smo jih dobili.

*

Junaki ne umirajo zastoj!

Naši junaki so umrli za zgled. Za nauk. Za opomin. Ker so umrli za Boga — Narod — Domovino.

Zato si je komunizem tudi na Slovenskem že pred dvajsetimi leti sam izkopal grob.

Mali rod svobodnjakov je dobil junake.

Junaki ne umirajo zastoj!

*

Ker je njihova zgodovina, jim mi posvečamo letošnje leto. Dvajseto njih zgleda, nauka, opomina.

Leto junakov.

V njem se posvečamo njih zgledu, nauku, opominu: Da bi v pravi, resnici in milosti božji bili eno v zvestobi Bogu — Narodu — Domovini!

Večna slava nesmrtnim junakom!

SREČANJE PRI KRISTUSOVEM GROBU IN MI

(Ob prvi obletnici)

Z objemom in poljubom miru, ki sta si ga dala papež Pavel VI. in carigrajski patriarh Atenagoras ob Kristusovem grobu v Jeruzalemu 5. januarja lanskega leta, se je začelo novo obdobje odnosov med katoliško in pravoslavno Cerkvijo.

Svetovno časopisje je obširno poročalo o tem nenavadnem dogodku in tolmačilo njegov pomen. Namen je tega spisa, opozoriti rojake na poseben pomen tega dogodka za Jugoslavijo — državo, katere sestavni del je slovenski narod s svojim ozemljem.

Jeruzalemsko srečanje poglavarjev zahodne in vzhodne Cerkve je prvi korak na poti, katere cilj je: edinost vseh kristjanov. Pot do tega cilja se imenuje zблиževanje.

Prirodno je, da se je akcija verskega zблиževanja začela tam, kjer je najmanj razlik in zaradi tega največ upanja na uspeh. Če ne pride do zблиžanja med katoličani in pravoslavni, skoraj ni pričakovati, da bi se to moglo zgoditi med katoličani in protestanti, kjer so razlike neprimerno večje, še manj pa z drugoverci, kajti tudi v tem smislu si prizadeva Sveta stolica, saj je sredi preteklega leta odprla posebno pisarno v ta namen.

Pri stremljenju za zблиžanjem med katoličani in pravoslavni nobena dežela ne igra tako pomembne vloge kot Jugoslavija. V Jugoslaviji sta namreč katolištvo in pravoslavje po številu duš skoraj enako zastopana, medtem ko imamo npr. v sosedni Bolgariji šibko katoliško manjšino ob pravoslavni večini, v Poljski pa nasprotno. Ostvartev zблиžanja med katoličani in pravoslavni v teh dveh deželah potemtakem ni tolikšnega pomena kot v Jugoslaviji.

Pomen zблиžanja med katoliško in pravoslavno Cerkvijo v Jugoslaviji se še stopnjuje, ko vpoštevamo naslednji dve okolnosti:

— da sta v osrednjem delu države: med Drino in Kolpo ter med Dravo in Jadranskim morjem, katolištvo in pravoslavje močno pomešana in

— da je njuno sožitje hudo obremenjeno po žalostnih dogodkih med Hrvati in Srbi za časa druge svetovne vojne.

Na podlagi teh dejstev ni težko doumeti, kako silnega pomena je akcija zблиževanja med katoličani in pravoslavni v Jugoslaviji, tako v smislu blagodejnega vpliva na sožitje med pripadniki ene in druge Cerkve, kot s pogledom na uspešen razvoj akcije same in doseg cilja, ki si ga je zastavila. Če ta akcija ne rodi sadu v Jugoslaviji,

malo je verjetno, da bi do dejanskega zблиžanja med katoliško in pravoslavno Cerkvijo sploh kje prišlo. In če bi se le zgodilo, da se zблиžanje ostvari v kakšni drugi deželi s katoliškim in pravoslavnim prebivalstvom, bi njegova praktična vrednost ležala daleč za vrednostjo, ki bi jo uspeh imel, ko bi bil dosežen v Jugoslaviji.

Zблиžanje med katoliško in pravoslavno Cerkvijo v Jugoslaviji je odvisno v prvi vrsti od Srbov in Hrvatov. Le-ti imajo namreč večino med pravoslavnim oz. katoliškim življenjem Jugoslavije ter mejijo eni na druge. In še več: Prebivajo pomešani eni med drugimi na ozemlju, ki obsega skoraj polovico površine Jugoslavije.

Ali prav med Hrvati in Srbi, od katerih je tako zelo odvisen dober ali slab začetek velike krščanske akcije za edinost, obstojajo resne težave. Krogu bralcev „Tabora“ so te težave znane in jih zati ne bomo opisovali. Hočemo le poudariti — ker se jim prečesto pripisuje napačno poreklo — da ne izvirajo iz verskih razlik. Toda kljub temu, da težave med Hrvati in Srbi niso verske narave, bi mogle ovirati in tudi zadušiti akcijo verskega zблиžanja med njimi.

Danes sicer te težave v Jugoslaviji niso očitne, ker spričo komunistične diktature ne morejo priti do izraza, vendar se čuti, da še vedno obstojajo in samo čakajo čas, da bi se zopet mogle razbohotiti.

K sreči razpolaga akcija verskega zблиžanja z močnimi sredstvi za neutraliziranje tega negativnega pojava, ki je že toliko nesreče prinesel in toliko gorja povzročil ne samo tema dvema narodoma, temveč tudi drugim sodržavljanom.

Ze samo dejstvo, da se je akcija začela in se vodi z najvišjih mest, uliva upanje v njen uspeh. Le-ta bo toliko bolj zanesljiv, bolj učinkovit in hitreje dosežen, na kolikor več odjeka in sodelovanja bo akcija zadela pri vernikih.

Vsi verniki obeh Cerkva so dolžni podpirati to sveto akcijo, vsak po svojih močeh in možnostih. Slovenci imamo pri tej akciji posebno poslanstvo.

Ker živimo v dobrih odnošajih tako s Hrvati kot s Srbi, moremo posredovati pri enih in pri drugih. Posredniška vloga je pogostoma ne-hvaležna; zato jo ljudje rajši odklanjajo, kot sprejemajo. Tudi pri mnogih Slovencih je obveljalo mnenje, „da se v hrvaško-srbske zadeve ni treba mešati“. Nesporno je, da je tako stališče najbolj lagodno, toda dvomljivo je, če je tudi najbolj pametno, kakor ga prikazujejo in hočejo opravičiti njegovi zagovorniki.

Ne moremo in ne smemo biti neobčutljivi do dogajanj med Hrvati in Srbi, saj zaradi njihovih trenj in sporov trpimo tudi mi, ker živimo z njimi v isti politični skupnosti. Vrh tega so nam eni in drugi bratje, najbližji med slovanskimi brati.

Dejstvo, da Slovenci uživamo pri Srbih simpatije, ugled in zaupanje, se pojavlja pri akciji verskega zблиževanja med katoliško in pravoslavno Cerkvijo v Jugoslaviji kot posebno srečna okolnost. Mero-

dajni krogi v domovini se zavedajo svojega poslanstva na podlagi te okolnosti in tudi delajo v tem smislu. V časopisih smo brali, da so se prvih dni lanskega leta (1964) mudili v Ljubljani slušatelji beograjske bogoslovne fakultete kot gostje ljubljanskega slemenišča. Se pravi, da je vabilo moralo priti od ljubljanskih cerkvenih oblasti in najkasneje neke v letu 1963.

To je bil dejanski začetek zблиževanja med katoliško in pravoslavno Cerkvijo v Jugoslaviji in mi moremo biti ponosni nanj, ker je bil storjen na slovensko pobudo.

Beograjska bogoslovna fakulteta je povabila nato na svojo krstno slavo 21. maja 1964. leta ne samo ljubljanske, ampak tudi zagrebške katoliške bogoslovce. Toda pred tem se je zgodilo še nekaj izredno pomembnega za zблиžanje med pravoslavniimi Srbi in katoliškimi Hrvati: Hrvatski katoliški škof v Banjaluki, dr. Alfred Pihler, je v svojem pastirskem pismu, ki se je bralo v cerkvah banjaluške škofije pri vseh mašah na božič 1963. leta, med drugim napisal tole:

„V tej deželi je mnogo naših bratov pravoslavne vere izgubilo življenje. Tisti, ki so jih ubijali, so imeli v žepu katoliški krstni list. Držali so se za kristjane. In ti kristjani so morili druge ljudi, prav tako kristjane, zaradi tega, ker niso bili Hrvati in katoličani. Mi z bolom v duši priznamo vso strašno zablodo teh izgubljenecv in prosimo brate pravoslavne vere, naj bi nam odpustili, kakor je Kristus na križu vsem odpustil. Obenem pa tudi mi odpuščamo vsem, ki so nas sovražili ali nam krivico storili.“

Škof Pihler se je potem pobratil z banjaluškim pravoslavnim škofom in pri Sveti stolici dosegel prispevek v višini 3.000 ameriških dolarjev za obnovo pravoslavne cerkve v Banjaluki, ki so jo ustaši leta 1941 podrli.

Na krstno slavo beograjske bogoslovne fakultete je prišlo 5 slušateljev ljubljanske bogoslovne fakultete in 7 slušateljev zagrebške bogoslovne fakultete. Slovence je vodil prof. dr. Franc Ferko, Hrvate pa prof. Josip Turčinović. Pri sprejemu v patriaršiji je pozdravil patriarha Germana v imenu obeh delegacij dr. Franc Ferko. Patriarh je odgovoril:

„Dragi prijatelj, dragi moji bratje! Podrmo krive temelje in začnimo zidati na pravih temeljih Kristusove ljubezni. Zgled sta nam dala njegova svetost papež Pavel VI. in njegova svetost vesoljni patriarh Atenagoras. Led se je začel taliti, na nas je, da ga raztopimo.“

Kako močen je bil odjek in učinek teh dogodkov, pove naslednje dejstvo: „Danica“, list hrvaških frančiškanov v Chicagu, znan po svoji proustaški orientaciji, ki je še v številki z dne 10. junija 1964 zapisala:

„Morda nikomur ni tako huđo, kot hrvatskemu političnemu emigrantu, ko poglavar njegove Cerkve intonira poli-

tiko pomiritve in ljubezni. In ne samo z boljševiki, ampak tudi z grškim pravoslavjem, ki je v obliki srbskega svetosavja postalo smrtni sovražnik hrvatskega naroda kot celine,

in ki je k akciji škofa Pihlerja pripomnila:

„In ko hrvatski banjaluški škof javno prosi odpuščanja za umore, ki naj bi jih Hrvati zagrešili nad pravoslavnimi Srbi za časa zadnje vojne, potem zastane beseda v grlu,“

je v številki 29 z dne 29. julija 1964 objavila uvodni članek z naslovom „Duhovno zблиžanje ali pa — sovraštvo, vojna in uničenje“ in s podnaslovom „Odnosaji med Hrvati in Srbi“. Članek je napisal duhovnik dr. Dragutin Kamber, ki je nekdanj pripadal najozžjemu Paveličevemu krogu.

Ze iz samega naslova se da sklepati, da članek zaznamuje prelomnico pri skupini hrvaških emigrantov, ki je veljala kot ena najbolj zagrizenih. Njeno nenadno sprejetje teze o duhovnem zблиžanju s Srbi, do katerih je do včeraj gojila divje sovraštvo, je nekaj čudežnega. Tu podajamo nekoliko misli iz tega članka, ki bi utegnil postati zgodovinskega pomena:

„Mi Hrvati smo mislili (in mnogi to še danes mislijo), da bi največji sovražniki zблиžanja med pravoslavjem in katolištvom bili Srbi. Posebno nismo mogli verjeti, da bi srbska pravoslavna Cerkev mogla katoliški Cerkvi kdaj kaj drugega storiti kot sovražnosti. Pa vendar so se začeli dogajati čudeži tudi v tem pogledu, ki se jih naš emigrantski hrvatski tisk ne upa (kot izgleda) niti registrirati, kaj šele trezno komentirati. Srbska cerkvena glasila so namreč začela pisati s simpatijami o katoliški Cerkvi in pozdravljati novi duh ekumenizma med kristjani po vsem svetu. Toda tudi s katoliške strani — od odgovornih katoliških činiteljev v Hrvatski in v Sloveniji — so storjeni koraki, ki ne smejo ostati nezapisani.“

Tu navaja primer banjaluškega škofa dr. Pihlerja in obisk hrvatskih in slovenskih bogoslovcev v Beogradu, za katerega pravi, da je potekel „v duhu takšne naprednosti in krščanske topline, da se to nikakor ne more proglasiti za navadno rutino ali umetno prisiljeno afektacijo. Sramota bi bila, če se nad temi pojavi ne bi razveselili, magari samo zelo oprezno!“

Potem govori pisec o medsebojnem sovraštvu, ki je

„toliko zaslepilo pamet, da ta sodi za patriotizem sovražiti Hrvata, če si Srb, in Srba, če si Hrvat. Reči lepo besedo za nasprotnika in izraziti upanje, da bo v njem prej ali slej prevladalo tisto, kar je človeško in božje, je za mnoge že očiten znak defetizma in izdaje.“

Zaključek članka se glasi takole:

„Lahko je brez konca in kraja kopičiti obtožbe, podpiho-

vati sovraštvo in ostriti že itak zaostrene težave, nadčloveško težko pa je najti razumne in svetlejše alternative. In prav zaradi tega so nam dragi ti začetni pojavi ekumenizma in ekumenskih stikov med katoliško Cerkvijo v Hrvatski in srbsko pravoslavno Cerkvijo. Kajti, če odtod ne zaveže duh krščanskega odpuščanja in bratske ljubezni — potem so izgledi za odnošaje med Srbi in Hrvati krvavi in črni. Sama politika, ugodne meje ali računanje na uspešen pokolj niso rešenje tega problema. Potrebno je snidenje pri skupnem Jezusu.“

„Led je prebit in to tam, kjer je bil najtrši in njegova plast najbolj debela!“ Tako moremo reči, potem ko smo se zamislili ob dogodkih, ki kažejo na zблиžanje med katoliško in pravoslavno Cerkvijo v Jugoslaviji in ki so se odigrali v kratki dobi enega leta, odkar je ekumensko gibanje od besed prešlo na dejanja.

Čudni bi bili katoličani, Slovenci in protikomunisti, če nas ti dogodki ne bi razveselili!

Vendar radost še ni vse; je komaj pogoj, da bi mogli storiti, kar smo kot katoličani, kot Slovenci in kot protikomunisti dolžni storiti: iskreno podpreti ekumensko gibanje.

In če še nismo v tem smislu ničesar storili, premislimo vsaj sedaj ob prvi obletnici velikega srečanja pri Kristusovem grobu, kako bi mogli sodelovati pri tem svetem gibanju in skušajmo to tudi čimprej uresničiti.

Z A K A J Z . D . S . P . B . T A B O R

Nujno je, da v pojasnilo vsem tistim, ki še zdaj stoje na sredi ali so se umaknili vstran, Tabor pove nekaj besed.

Nekateri bi nas radi prikazali kot nekake izdajalce, upornike in razdirače, ker hočemo iti po poti, ki je bila začrtana z ustanovitvijo organizacije pred 8. leti. „Vedo“ tudi, da smo z besedo „Tabor“ ustanovili novo organizacijo in razbili prvo.

Četudi smo na zadnjem občnem zboru, 29. septembra 1964 določili, da na napade ne bomo odgovarjali, bodi jasno in odločno rečeno: **ZDSPB Tabor je nadaljevanje prvotne orga-**

nizacije. Besedo Tabor smo dodali le v spoznavanje pred tistimi, ki si Zvezo enostavno laste v korist pešice, a proti volji večine.

Da je to res, priča dejstvo, da smo na občnem zboru imeli večino; saj se je 348 članov s podpismi izjavilo za nadstrankarsko organizacijo, kjer bodo enakovredni vsi nekdanji protikomunistični borci, in v kateri politična pripadnost ne bo merilo vsega drugega. (Razumljivo je, da komunisti in njihovi simpatizerji ne morejo biti člani). Važna je tudi okolnost, da so vsi tisti, ki so organizacijo priklicali v življenje in v

Rovte so že za časa revolucije svojim padlim postavile spominsko kapelico, kjer so v zaščiti Matere božje blestela neizbrisna imena njih najboljših sinov, ki so dali svoja življenja, da bi bil slovenski narod svoboden.

njej osem let delali, v njej tudi zdaj. Odboru s 30. septembra bi rekel samo tole: lahko si je organizacijo lastiti, delati bo pa veliko teže, saj delavcev povsod manjka; pa še tisti idealisti postajajo tarča posmeha in pomilovanja, ki se skriva za besede modrijanov: „nehajmo s solzami, pustimo spomine“.

Mi bomo šli po začrtani poti naprej; brez napadanja in celó brez odgovarjanja na napade. Bog daj, da bi tudi vsi drugi iskali le resnico, pa bodo naši emigrantski časopisi bolj privlačni; in kar je veliko važnejše: naš boj proti komunizmu bo nekaj pomenil, tako pa smo še vedno v starih kolesnicah, ki so nas privedle na Turjak in v Vetrinje.

Kdor se je iz preteklosti kaj naučil; kdor se še kdaj spomni prijateljev iz bojev za dom in rod; kdor zna v tem razdoru biti toliko sam svoj, da more doumeti, kako veliko žrtev se doprinesli vsi padli, kako grenke so bile solze naših mater in deklet ter kako vroča in iskrena želja naših doma, da ostanemo vsaj mi eno, da jim ostanemo vsaj edino upanje, ko jim varstva ne moremo več nuditi — ta bo lahko spoznal kdo podira in kdo ruši.

Vrata v ZDSPB Tabor so vsem na široko odprta. Kdor pa vstopa, naj prinese iskrenost; ljubezen pa v srcu, ne na jeziku.

Stane Pleško
tiskovni referent

IMELI SMO JUNAKE

(Ob 20. obletnici Vetrinja)

Ako prebiramo in preiščujemo zgodovino slovenskega naroda, potem bomo brez vsakega preiščanja dognali, da je slovenski narod v dobi od leta 1941—1945 trpel toliko kot še nikoli popreje. Tri je okupatorji so neusmiljeno mesarili dušo in telo slovenskega naroda, in ko je kriza bila najhujša, obup največji, tedaj je domači izdajalec, v službi komunistične internacionale, zasadil nož v hrbet trpečemu narodu. Toda, kot tolikokrat v preteklosti, tudi tedaj narod ni klonil. Slovenski človek je vstal, zagrabil je za orožje, da brani svoje življenje, svoj dom in svojo domovino. Slovenski možje in fantje so v tistih kritičnih dneh stopili na branik domovine in postali zadnje upanje in poslednja tolažba tlačnemu in preplašenemu prebivalstvu. Spontan je bil nastop, spontan je bil upor proti vsem zatiralcem slovenskega naroda, ki se je razširil po skoro vsem slovenskem ozemlju.

Slovenski človek je odšel na okope, da brani svojo domovino, ne zato, da bi iskal kako osebno korist, odšel je, ker je spoznal narodovo nesrečo, ker mu je tako narekovala njegova vest in narodna zavest, odšel zato, ker je vedel, da je bilo tedaj mogoče narod reševati le na okopih in nikjer drugje. Prvim borcem so sledili drugi, tisoči drugih. V srcih teh borcev ni bilo sovražstva, ni bilo nestrpnosti, kajti borci so bili prežeti z narodno zavestjo in trdno odločeni, da se bore in tudi padejo za narodove svetinje. Njihov cilj je bil eden in isti: boriti se proti vsem sovražnikom slovenskega naroda!

Naši borci so se borili in padali za ideale svobode. Širom slovenske zemlje leže njih zemeljski ostanki in čakajo vstajenja. Po Gorjancih, na Dolenjskem, v Suhi krajini, v Beli krajini na Notranjskem, Gorenjskem, Štajerskem in Primorskem leže kosti onih, ki so za svojo domovino dali vse kar so imeli — svoja življenja. Verjetno nikdar ne bomo vedeli točnega števila naših padlih borcev, vemo pa to, da so se borili iz prepričanja, da so se borili in padli kot resnični junaki. Vemo tudi, da je število padlih v borbah šlo v tisoče.

Malokdo pozna delo, trpljenje in žrtve naših padlih. Njih junaštva pa so poznana tistim, ki so nekoč ramo ob rami z njimi stali na braniku domovine. Iz prepričanja in iz ljubezni do svoje domovine so zajemali tisto duhovno moč, ki jim je bila v oporo v vseh naporih in težavah. Na tej osnovi je tudi slonelo njihovo junaštvo in njihova požrtvovalnost. Da, ako smo jih poznali, potem moremo razumeti, zakaj so naši borci dobojevali toliko uspešnih borb, razumeti, zakaj so pred njimi stalno bežale komunistične brigade, razumeti, zakaj so se borili in tudi umirali kot junaki. Nenehna bi bila vrsta borcev, katere bi z vso upravičenostjo smeli in morali nazivati junake. Junaštva mnogih so nam poznana, veliko pa je padlo tudi borcev, o katerih vemo malo ali nič. Samo pomislimo, koliko slovenskih družin je bilo, ki je

poslalo na branik domovine po tri, štiri, pet in celo več sinov in za katere lahko trdimo: Padli so za domovino.

V upanju in v negotovosti smo pričakali spomladi leta 1945. Za mnoge je tista pomlad pomenila konec trpljenja in — svobodo. Toda ne tako za naš slovenski narod, ki je bil znova okovan v suženjstvo in ki je na žrtveniku svobode zgubil tedaj tisoče svojih sinov. Prišlo je Vetrinje in z njim največja tragedija slovenskega naroda. Naši junaški protikomunistični borci so še 11. maja 1945 dobojevali zadnjo zmago nad komunisti in s to zmago odprli pot tisočerim v svobodo. Brez te borbe in zmage pri Borovljah bi tisoči slovenskih beguncev tedaj bili zajeti po partizanih. Komaj 14 dni po tej zadnji borbi za svoj narod pa so naši možje in fantje nastopili svoj zadnji pohod — v večnost.

Vetrinju je sledilo Teharje, Škofja Loka, Kočevje, kjer so komunistični rablji uničili življenja junaških borcev, borcev zedinjenih v borbah, zedinjenih pred komunistično maščevalno sodrigo, zedinjenih — v smrti! Junaško se borili in kot junaki so tudi prenašali vse trpljenje, zaničevanje in mučenja in Bogu vdani odšli v večnost v trdnem prepričanju, da bomo preživeli nadaljevali borbo za ogoljufano in prodano prostost.

Dvajset let že zija črna vrzel za junaki. Nismo imeli, le enega, imeli smo jih na stotine. Kolikokrat smo jih pogrešali, kako jih pogrešamo še danes. Toda prepričani smo, da njih kri ni bila prelita zaman. Nekeč bo iz krvi teh junakov zrastle nova sila, ki bo zedinila ves slovenski narod v brezkompromisni borbi proti komunizmu ter ga pripeljala k sigurni zmagi, ki nam je bila ukradena leta 1945. Kri padlih junakov bi imela pravico klicati po maščevanju. Toda ne kliče. Opominja nas k slogi, k enotnosti; roti nas, da v bodočih dneh zamahujemo skupno in se borimo kot so se oni nekeč borili. Taki in le tako bomo ostali zvesti tistim, katere smo nekeč ljubili, tistim, ki so sebe žrtvovali na oltar domovine, da bi mi živeli za ideje, za katere/so oni umrli.

Glavni odbor Z. D. S. P. B. TABOR proglašja leto 1965 za „LETO JUNAKOV“, v spomin na 20-letnico Vetrinja.

Naj nas ta naziv skozi vse leto spominja trpljenja in pokolja slovenske protikomunistične vojske. Naj nam ta spomin ne budi žalosti! Utrdi naj naš sklep, da se bomo zaradi pomorenjenih združili, da bomo združeni dvignili ideal slovenskega protikomunističnega vojaka, svetu pa prikazali pravi obraz komunizma na Slovenskem. To je naša velika dolžnost! Da nam bo spomin bolj živ in delo lažje, je glavni odbor izdal posebne spominske znamke, katere dobite pri vseh odbornikih glavnega odbora.

Stane Pleško:

V SENCI DOLOMITOV

P O V E S T

Stane Pleško je bil rojen 30. aprila 1923 v Kozarjah, občina Dobrova pri Ljubljani. Osnovno šolo je obiskoval na Brezovici, meščansko pa na Viču. Po dveh letih dela na opekarni, je bil sprejet na učiteljsiše v Ljubljani, ki ga je končal leta 1945. Julija meseca leta 1942 so ga Italijani odpeljali v internacijo v Treviso in Padovo, od koder se je vrnil na začetku leta 1943 in se takoj pridružil VS na Brezovici. Po laški kapitulaciji je vstopil v slovensko domobranstvo na Dobrovi, kjer je ostal do konca, čeprav je opravil minometalski in podčastniški tečaj, pa se udeležil tudi častniškega tečaja, ki ga pa ni več končal. 9. maja 1945 je odšel z 19. četo na Koroško in bil s prvim transportom dne 28. maja 1945 vrnjen iz Vetrinja. Skozi Področje so komunisti transport odpeljali do škofje Loke in od tam v št. Vid, od koder sta z bratom dne 22. junija 1945 pobegnila. Vse do 29. junija 1949 se je skrival v domovini. Takrat sta z bratom vdrugeč prišla na Koroško in se dne 22. oktobra istega leta končno naselila v Kanadi, kjer je Stane Pleško takoj razvil neumorno delavnost v organizaciji slovenskih protikomunističnih borcev. Danes je tiskovni referent ZDSPB Tabor. — Ko smo dobili njegovo povest „V senci Dolomitov“ in ga povprašali, kako je prišel na misel, da je začel pisati, nam je preprosto in jasno odgovoril: „V dolžnost sem si štel, povedati svetu o strahotah vrnitve, kar sem napisal v knjigi „Mimo smrti v svobodo“. Marsikaj sem doživel, bil dostikrat grenko razočaran; le upanja v zmago pravice še nisem izgubil. To hočem v eni ali drugi obliki povedati tako v povesti „Umita kri“, kakor tudi v črtici „Senene vile“ (še v rokopisu) in v povesti „V senci Dolomitov“; končno pa tudi z vsem svojim delom v emigrantskih organizacijah. Naravno je, da za to dobivam z vseh strani samo zaušnice, ker črnemu zavestno ne morem reči belo, ne verjamem obljubam, ampak sodim po dejanjih; zakaj ob vrnitvi, ko smo vsi živeli takorekoč zadnje trenutke, se je lahko vsakdo naučil ceniti vrednote in jih postavljati na odgovarjajoča mesta — pa naj bo komu prav ali ne! Ko človek od sveta ne pričakuje ničesar več, mora iti nujno vase in spoznati, da izguba tlikih tisočev mladih življenj ni šala; da smo tega krivi vsi, pa zato tudi vsi, prav vsi poklicani, graditi družbo, ki bo narodu poroštvo, da se kaj takšnega ne bo nikoli več ponovilo.“ — Mislimo, da so te preproste, jasne pa globoke besede Staneta Pleška najlepši uvod v njegovo povest „V senci Dolomitov“, ki jo z današnjo številko začenjamo dajati našim bralcem in prijateljem ne samo v užitek, ampak tudi v opomin.

Op. ur.

PREDGOVOR

Dve misli sta me vodili pri pisanju te povesti.

Spomin

...na prijatelje: Vinka in Franceta Mravljeta, Zdravka in Janka Novaka ter Andreja Remica, ki so že tedaj, ko naš narod komunizma še ni poznal, dali svoja mlada življenja, da bi nam komunizem prikazali kot zločin ter nam pokazali pot prave svobode in resnice...

...na vse tisoče, ki so na klic njihove krvi brez strahu, odločno stopili na branik slovenstva in krščanstva. Padli so; skoraj do zadnjega... vsi... Toda ideje njihovega boja ni mogoče premagati! Živi in govori o zmagi dobrega nad zlim.

To je tudi moja druga misel.

Vera v zmago pravice.

V to sem tako trdno prepričan, kakor resnično so bili v znamenju O. F. poklani tisoči in tisoči Slovencev. Nobena krivica ne bo ostala nekažnovana. Morda ne tako kot hočemo in si predstavljamo mi; toda božje oko bdi nad našo domovino, roka božja umiva madeže — rdeče in bele, plave in črne. Vsi smo prestopali zapovedi. Stari in mladi. Nekateri zavestno, drugi niso vedeli, kaj delajo; toda v božjih očeh marsikaj ni bilo prav... Ko bo oprano vse, bo po slovenskih domovih spet prostora za mir in blagoslov.

Za ta dan prosi po nedolžnem prelita kri.

Slava in zahvala vsem, ki so v to prošnjo zlili svojo kri. Mi pa, ki se bomo ob tej povesti spomnili velikih časov in junakov, ki so za svoje prepričanje žrtvovali svoja življenja — pogledjmo vase in pomislimo, kako majhni in plitvi smo mi živi.

Nemirna noč.

Komaj je na dolino legla tema, se je Logarjev Janez za hlevom spustil na stezo, ki čez Kopavnik pelje v Šmartno. Tako nekam čudno mu je bilo pri srcu, da bi najraje obstal in se vrnil domov. Sinoči je šel isto pot, predsinočnjem tudi; z istim namenom, a tesnobe ni bilo v njem. Slišal je glas, ki mu je šepetal, da ne dela prav, a se ni hotel ukloniti. Bil je Logarjev študent; še dve leti, pa bo profesor.

Pot je bila kakor nalašč za njegovo misel. Nikjer človeka, da bi prestregel njegove napol izgovorjene besede, ki so se kot kletev trgale

iz njega. Tišina in mir sta ga bližala tistim prvim dnevom, ko se je zagledal v Možinovo Milico. Kako je bil srečen — in ona tudi —, ko sta sanjala o življenju! Tri lepa leta, ki so minula, kot da bi pogledal v zrak. Potem je prišel Šimčev Tone; edini fant, ki bo ostal na gruntu in sedel trdno kot na skalo. Možinc ga je rad videl. Za Janeza mu je bilo vedno manj. „Kaj boš s škricem!“ je večkrat ošvrknil, da je Janeza zabolelo. Nazadnje se je Milica vdala očetu. Če sta se z Janezom srečala, je zardela in hudo ji je bilo. Janezu tudi ni bilo vseeno. Zdaj je že dolgo ni videl. V nedeljo ju bodo oklicali — Milico in Šimčevega. Zato ta pot; mora govoriti z njo. Na skrivaj. Če nje ne dobi, bo počakal Toneta in mu povedal, da Milice ne more pozabiti.

Pred njim so se zasvetile luči pod hribom; niže v dolini so se pozibavale v temi, kot da bi plavale na vodi. Janez je razbral Možinovo hišo, potem pa se kot omočičen spustil po vrtu za hlev.

Možina in Šimčev sta sedela pred hišo ter glasno govorila in se smejala. Milica se je veselo obračala v kuhinji. Janezu se je zmešnilo pred očmi. Globoko v srcu se mu je zagnusilo vse. Ostal mu je le občutek, da je ogoljufan za življenje.

Kot senca je čepel v temi; brez misli in volje. Ne bi se branil, če bi ga kdo lopnil po glavi, in če bi sonce nikoli več ne vžšlo, bi mu bilo najbolj prav.

Možina in bodoči zet sta se naveličala govorjenja ali pa sta si zaželela ženske družbe. Odšla sta v hišo. Tedaj je Janez brez misli planil na drug konec hiše, kjer je slonelo kolo; Janez je vedel, da je Tone-tovo. V temi je otipal ventil in ga odvil. Zrak je siknil v noč. Potem je spustil še prednje kolo in oba ventila zalučal po vrtu. V tisti žalosti je moral narediti škodo, pa če je bilo še tako otročje.

Tedaj se je od nekje vzel velik ovčarski pes. Zarenčal je in se pognal nadenj. Janez je pograbil kolo in se ga otepal. Tik nad njim je posvetila luč. Na prag je stopil Možina. Za njim še Šimčev in Milica. Janez je bil prepozen, da bi se umaknil. Počakal je in prislonil kolo zopet k steni.

„Kdo je tam?“ je vprašal Možina, čeprav je fanta takoj spoznal. Janez je molčal. Ko se je Možina umaknil v hišo, je rekel:
„Tone! S tabo bi rad govoril...“

„Če imaš kaj, pridi opoldne, ne zvečer!“ je osorno pihnil Šimčev in odšel za Možinom. Kmalu je ugasnila luč na voglu hiše.

Janez je zaškripal z zobmi. V skladovnici za hlevom je iz razsute butare potegnil nekaj polen in odvihral, kot da bi ga nekdo zakotalil po bregu.

Na ovinku, kjer se cesta razcepi, je sedel v travo. Kar ni se mu dalo naprej. Mora govoriti s Šimčevim, čeprav ve, da ne bo nič spremenil. Vsaj to mu bo zabrusil, da bo Milico dobil, ker se lahko takoj

ženi, Janez pa mora še prej končati šolo. Če ima kaj soli v glavi, bo že izračunal, da ni nič več kot Logarjev.

Ko je tako ležal v travi ob kozolcu, ga je docela prevzela neka divja ihta. Nič mu ni bilo žal časa, ko je prečepel za cesto in čakal kot zver. Ne bo se mu pustil kar tako spodnesti! Prvič se je predal strasti, da bo udaril, če se mu bo Tone samo skušal postaviti po robu. Podzavestno je pograbil grčavo poleno, da je začutil, kako so se mu napele mišice in mu zastal dih.

Tedaj se je na ovinku prikazala nerazločna senca. Sprva lahen topot praznih koles je postajal z vsakim korakom glasnejši in razločnejši. Janez je vedel: Šimčev je. Peš gre ob kolesu...

V zvoniku se je sprožila ura in zamolklo odbila polnoč. Tako žalostnega glasu Janez še nikoli ni slišal. Ni se bal Šimčevega, saj je bil skoro za glavo višji in močnejših pleč; toda v duši je čutil, da se trese pred nečim, ki se bliža hitreje kot Tonetovi koraki.

Potem je prišlo. Vse na en mah. Tako hitro, da je komaj dobro zamizal. Ko je odprl oči, je vedel, da je storil hudobijo. Kot v kolo-barju se mu je zavrtela misel. Šimčev je na njegov klic obstal; potem pa takoj planil po cesti. Janez je poprijel krevelj in ga vrgel za njim s tako silo, da ga je zbolela roka. Ni vedel, kam je zadel. Votlo je počilo...

Tone se je prekobalil čez kolo in obležal...

Janez ga ni pobral. Izginil je kot Kajn. Tudi domov se ni prikazal.

Navsezgodaj je vaška mlekarica kot navadno po klancu hitela iz vasi. Tako je bila navajena ceste, da se še ozrla ni nanjo. Prišla je prav do ovinka, ko je zagledala človeka, ki je za robom ceste zverženo ležal na kolesu, glavo pa tiščal v veliko mlako krvi. Nesrečneža še pogledati ni upala. Spustila je voziček, da so se kangle vsevkrížem zavalile po cesti. Voziček je obstal v jarku za cesto, sama pa jo je ubrala v vas in sklicala ljudi.

Takoj je bila vsa vas na nogah. Šimčevega so takoj spoznali. Kaj se je z njim zgodilo, pa ni nihče vedel. Bil je še živ, toda govoril ni in tudi oči ni odprl, ko so ga klicali po imenu. Na glavi je zevala globoka rana. Poklicali so zdravnika, ki ga je odpravil v bolnišnico. Rešilni avto je razburil vas, kot da bi vanjo stopila sama smrt.

Ljudje so takoj prisodili, da se tu ni zgodila gola nesreča. Nihče pa ni mogel reči, kdo bi bil tako peklensko hudoben, da ga ni bilo strah, ubiti človeka. Še najstarejši niso pomnili, da bi se v bližnjih vaseh že kdaj kdo tako daleč spozabil.

Orožniki, ki so stali okrog, so vlekli na ušesa vsako besedo. Vse, kar so mogli izslediti, je bilo, da se je fant vračal od Možina in da je bil na dvorišču tudi Logarjev, ki je hotel z njim govoriti. Da bo naj-

brž kaj zaradi Milice, katero sta oba rada videla, so ljudje kar sami pridejali.

Ker ni bilo nobenega drugega sledu, so se orožniki takoj odpravili k Logarju. Vse so preobrnil in se znašali nad domačimi, češ, da imajo fanta nekje skritega. Ko so navsezadnje le uvideli, da so fanta prejšnji večer videli zadnjič in je Logarca planila v tak obupen vek, da se je še žandarjem zasmilila, so se odpravili iz hiše.

„Zakaj ga vendar iščete?“ je Logar boječe vprašal že na dvorišču.

„Boste že videli, če še niste. Povejte pa fantu, da bo zanj veliko bolje, če se sam javi.“ Orožnikov pogled je bil oster kot bajonet na puški. Logarju je glava zlezla med ramena. Odšel je in se zaril v skrbi, ne da bi še kaj rekel. Tako tiho pri Logarju še svoj živ dan ni bilo.

Po vaseh se je takoj razvedelo, da Logarjevega ni doma. Ljudje niso več samo sumničili, ampak že naravnost obsojali. To še posebno, ker orožniki tudi pri drugem obisku osumljenca niso našli doma. „Nekaj jih lahko pretentaš, vseh nikoli!“ je šla sodba od ust do ust, iz hiše v hišo.

Četrty dan so Logarjevega izsledili v gozdu. Zalotili so ga v spanju. Potem so vklenjenega peljali skozi vas, čeprav jih je prosil, naj mu vsaj to sramoto prizanesejo. Žandarja pa sta naredila po svoje. Ko je bil že zločin tak, kakršnega po teh krajih še nikoli ni bilo, naj bo še storilec temu primerno kaznovan. Vklenila sta ga na hrbtu in mu kot psu pokazala pot.

Janez je ubogal. Glava mu je zlezla na prsi; dolgi zmršeni lasje so se mu pobesili na oči, da je bil videti kot pravi tolovaj. Žandarja sta uživala nad njegovo sramoto. S skoro paradnim porakom sta stopala ob njem...

*

Tonetovo stanje je bilo nespremenjeno. Že peti dan je ležal v bolnišnici, ne da bi se zavedel. Imel je prebito lobanjo; na možgane mu je silila kri. Zdravniki so malo upali na ozdravljenje; pravzaprav so se tega bali, ker je bilo več kot gotovo, da fant ne bo nikoli več čisto zdrav. Počasi so se tudi Šimčevi sprijaznili z mislijo, da je bolje, če umrje, čeprav tega ni nihče naglas rekel.

Deveti dan zjutraj je izdihnil. Po vaseh je završalo kot v panju. Vsi so govorili samo o Logarjevih. Senca ni padla samo na Janeza, ampak na celo družino. S prstom so kazali nanje in se jih ogibali kot steklega psa. Logarjevi so občutili gorje: biti brez sodišča obsojen od vseh, ne za leto ali dve, ampak iz roda v rod.

Vaščani so nestrpnost pričakovali razprave. Z redkimi izjemami so bili vsi prepričani, da bo obsojen na smrt ali vsaj na dosmrtno ječo.

Janez pa je govoril zase. Priznal je krivdo. Le olupšal pa jo je, da se je Šimčev prvi pognal vanj, nato pa je zbežal. On je za njim vr-

gel poleno, ne da bi ga imel namen zadeti v glavo. Nihče ni mogel pri-
seči, da to ni res. Tudi po zakonu ni mogel biti obtožen uboja, ker je
Šimčev umrl šele deveti dan.

Dobil je devet let.

Ljudje so se zgražali nad obsodbo in jo imeli za krivično. Pomi-
rili so se, ko so na Šimčevem grobu poleg glavnih vrat zagledali napis:
Ubit iz sovraštva.

Te besede so bile hujše kot odlok sodišča. Za njimi je bila sodba
ljudi, ki ni izrečena po paragrafih in zakonih, ampak po dejanju. Lo-
garjev študent je bil — ubijalec. Čas je s temi in in onimi skrbmi
sodbo nekoliko omilil, spomenik pri cerkvi pa jo je obnavljal. In tam
pod vasjo je na ovinku stal križ ter gledal na cesto, kjer je tisto ju-
tro ležala mlaka strjene krvi.

U s o d n a b e s e d a .

Leta so tekla kot voda in pod gladino dan za dnem utapljala raz-
burkane valove življenja. Marsikak greh in nerodnost ljudi so za ved-
no izginili, kot da bi jih nikoli ne bilo. Le umor pod klancem je kot
čer štrlel iz množice vsakdanjih doživljavaev in rezal kot nož.

Možinova Milica je začela begati sama pred seboj. Kmalu je bila
kot treska. Na njenih licih ni bilo več barve in mladostni ogenj njē-
nih oči je ugasnil čez noč. Ubitega ženina je še nekam hitro pozabila,
ker ji itak ni bilo veliko zanj; bala pa se je misliti na to, da bo Lo-
garjev spet pritisnil za njo, kakor hitro mu bodo odklenili železna vra-
ta. Morda se ji bo hotel z umorom celo prikupiti in ji dokazati svojo
ljubezen. Da bi kdaj vzela morilca in ga rada imela! Ne, nikoli! Umor
je umor...

Možina je bil nekaj mesecev razburjen, ker je imel prste vmes.
Prenekateri so namreč vedeli, da je imel Šimčev največjo oporo prav
v njem. Vedeli so tudi, da je hčeri iz same lakomnosti prigovarjal in
silil Šimčevega. To so mu zamerilj in mu privoščili, da mu je Bog zme-
šal štrečno. Stari pa ni imel ne vesti, ne časa, da bi se predajal takim
mislīm. „Ni bilo namenjeno“, se je tolažil in pozabljal na umor in
greh in vse skupaj. Njegove misli so bile drugod.

Drugače je zadelo Logarja. Bil je čisto brez glave. V začetku je
upal, da bodo ljudje pozabili sramoto in bo tudi njemu lažje. Zmotil se
je; vse sosednje vasi so mu z očmi dopovedovale, da se kri Tonetova ni
prijela samo Janeza, ampak se je razlila čez celo Logarjevo domačijo
in na vseh obležala kot velik, neizbrisan madež.

Logarja je najbolj bolel napis na Šimčevem grobu. Debele črne
verige okrog njega so ga delale nenavadnega in tisti napis porinile
v oči vsakomur, ki je prišel mimo. To ga je pripravilo, da je nekega
večera stisnil zobe, se potajil in odšel k Šimeu, da se pobotajo.

Ko je stari Šimc, ki je v nekaj mesecih zlezal v dve gubi in posivel, zagledal Logarja na vratih, se je od začudenja skoro sesedel.

„Kaj pa ti, Logar, pri nas?“

V tem glasu je bilo toliko jeze in v njegovem pogledu taka gora neodpustljivega sovraštva, da bi se bil domači pes umaknil njegovim očem, če bi bilo to njemu namenjeno.

Logar se je prijel za podboje vrat; toda obstal je, čeprav je Šimc obrnil oči od njega.

„Tone! Samo eno te prosim,“ je zabolščalo iz njega, kot bi nekdo spregovoril iz soda.

„Kaaaj?“ je zategnil Šimc in srepro pogledal svojega nekdanjega sošolca.

„Verjemi, Tone... tisto... ni bilo iz sovraštva... Poderi tisti napis, ki tako krivično sodi nas vse, tudi mene...“

Šimcu se je zavrtelo. Kar scela je omahnil na klop za mizo. Da bi ga oče tistega, ki mu je ubil sina, kdaj prosil, naj izbriše besede, ki so izrekale sodbo, si nikoli ni mislil. Saj bi bilo to isto, kot odpustiti uboj lastnega sina. Ljudje bodo takoj rekli, da mu ni bilo nič zanj.

V njem se je vse uprlo. Srce mu je otrdelo kot kamen; sinova kri, ki jo je tisto jutro videl na cesti, mu je spet stopila pred oči. Vstal je in mrtvo pogledal v vrata:

„Logar! Kadar bo moj fant zdrav vstal iz groba, takrat pridi in prosil...“

Šimc je bil ob misli na sina tako strt, da ni čutil udarca, ki ga je dal Logarju. Zdelo se mu je, da je naredil prav. Če bi odpustil, bi storil greh.

Logar je vedel, da je vsaka beseda odveč. Zastokal je in odšel. Za njim so se zaklenila vrata; nič več ni verjel v dobroto in odpuščanje, zanj ni bilo več poti do ljudi. — —

Tako so mînevala leta. Možinova se je cmožila nekam na Dolenjsko; ne po srcu, tudi ne srčno, ampak zato, da se je umaknila poznanim očem, ki so ji v domači vasi tako hudobno sledile in jo tiho obsojale kot vzrok nesreče in sramote.

Logarjeva hiša, prej spoštovana kot nobena druga, je postala podobna domu gobavcev, kamor dolga leta ni stopila noga poštenega človeka. Le tu in tam se ji je zvečer približal nadležen berač, se čez noč zaril v steljo, zjutraj pa spet odšel svojo usojeno mu pot naprej. Logar se z njimi ni dosti menil, le temu ali onemu je prikimal v pozdrav in mu pokazal šupo; včasih pa je koga tudi pognal, češ: berači ne delate drugega, kot prenašate čenče in gledate, kje bi kaj izmaknili. Tako se je brez vzroka in pravice obregal vanje, samo da se je znesel. In mu je odleglo... — —

Z leti so se ljudje tega čudaškega življenja privadili. Uvideli so, da morajo z Logarjevimi računati kot z ljudmi, ki jih ni mogoče z metlo pognati iz vasi ali jih zbiti v tla; kljub temu pa so se jih ogibali, kakor so se oni umikali vasi. Pustili so jih v miru.

*

Ko je izbruhnila vojna, je tudi ta šla mimo Radne brez posebnih doživljajev.

Vas je bila odmaknjena glavni cesti in se je tako umaknila nepotrebnemu vrvenju in nemiru. Nekaj fantov je šlo na orožne vaje. Nekateri korajžno in brez skrbi, drugi objokani kot otroci. Kaj hujšega vojna temu zakotnemu kraju ni prinesla. Samo delo je zastalo in govorjenja je bilo več kot po navadi.

V dobrem tednu so se moški vrnili domov. Vojne je bilo konec. V deželo so se privarili zeleni italijanski vojaki. Prihajali so v vasi, stikali za orožjem, največ pa kradli jajca in streljali kure. Tedaj nikomur ni bilo škoda nobene stvari; gospodinje so klale najlepše kokoši, moški so popivali v gostilni, oboji pa so rentočili nad požrešnimi vojaki.

Ob vinu in žganju so možaki pogreli marsikakšno pozabljeno in ugibali o bodočnosti, kakor se je komu zdelo, da se bodo časi in stvari zasukale. Pogosto so se sprli. Ko pa se je vino razkadilo, je bilo spet vse dobro.

Največkrat je pogovor nanesel na Logarjeve. Nekega večera je v sosednjo sobo stopil Logar. Možaki so se kar spremenili. Vrbežnikov je takoj povedal, da so nove oblasti izpustile vse jetnike, le največje zločince so odpeljali v Italijo. Vedel je, da je tudi Logarjev izpuščen. Vse je obšel strah, čeprav Janeza še nihče ni videl doma. Ko so ga pred sedmimi leti zaprli in mu je vas dala pečat ubijalca, niso nič mislili na to, kako se bodo srečali, ko bo spet prišel domov. Takrat so samo bili veseli, da so ga vtaknili pod ključ.

„Fantje, zdaj pa kar domov in poskrimo butare in polena!“ je Turkov dejal malo zares malo za šalo; vendar tako glasno, da ga je Logar lahko slišal.

Logar se je prestopil in sršasto pogledal po fantih. Ni vedel, kdo je tako naravnost zbedel.

„Ti se šališ!“ je Koglarjev Andrej poprijel Turkovega, ko se je Logar spet umaknil za vrata. „Bojim se, da nam bo ta študent delal še velike komedije... Ni kar tako, kar vedo stari: žandarji iz tatičev delajo tatove, zapori pa roparje in prekucuhe.“

„Ne bodo ga popravili. To že ne. Če je prej ubil po nesreči, bo znal zdaj iz strasti. Kaj pa mislite: sedem let med tolovaji... To ga je moralo pohujšati... pa če bi angel padel mednje!“ je od druge mize pripomnil Šimc, ki je vedno žaloval za sinom. Dobro mu je delo, ko je videl, da so mu fantje od vseh miz prikimavali in ga gledali kot moža, ki nekaj ve.

Beseda je dala besedo. V gostilni je spet oživel tisti jutro, ko so Šimčevega našli mrtvega. Vedeli so veliko več, kot je bilo res. Nekateri so videli Janeza, kako se je pognal za njim in ga lopnil po glavi. Drugi so ga sledili med drevjem in pomagali, da je prišel v roke pravici. Vsak je hotel biti zraven in se pokazati junaka. Le redki so samo poslušali.

Ko je bilo govorjenja največ, je na vrata stopil Logarjev Janez. Zelo se je spremenil, odkar ga niso videli. Bil je suh, čelo je imel nagubano. Oči je obračal v tla kot takrat, ko so ga vklenjenega vlekli skozi vas. Nekoliko mu je bilo nerodno, a se je delal enakovrednega drugim. Vstopil se je na sredo in zadržano pozdravil:

„Zdravo, fantje!“

Nihče ni odgovoril. Glave, ki so prej tiščale skupaj, so se razmaknile. Pogledali so v tla, kot da bi sama hudoba stopila mednje.

„Mi o volku, volk na vrata!“ je nekdo zašepetal v kotu.

Tisti, ki so prišleca še poznali, ga še videti niso hoteli. Pokašljevali so in si mežikali od mize do mize, češ: le poglej ga, kakšen je!

„Zvečer ga na samem ne bi rad srečal,“ je Jakčev, kateremu so se oči najbolj svetile od pijače, kar naravnost rekel omizju pri vratih. Pivci so se spet ozrli v novega gosta, kot da se hočejo prepričati, če je res tako divjaški. Šimc je plačal in odšel.

Janez je nalašč vse preslišal. Takoj si je hotel utreti pot med poštene ljudi. Vedel se je, kot da je zapor odstranil in izbrisal vse, kar je bilo med njim in vasjo.

Bertov pa mu je takoj dokazal, da se ne bo tako lahko vživel vanje. Ko je Janez stopil k njegovi mizi in mu ponujal roko, je dobil odgovor:

„Tebi da bi dajal roko!? Restantu že ne!“ Bertov je bil pijan, zato je brez strahu rekel, kar je mislil.

„To tebi nič mar!“ se je postavil Logarjev. „Svoje sem prestal; zato mi ne boš očital.“

„Prestal si, prestal... pozabili pa nismo,“ mu je nekdo zabrusil od druge mize.

„Prav si rekel: krvavih rok ti tudi arest ne umije.“

Za mizami je završalo. Od povsod so se slišale pikre na Janezov račun. Vsak je hotel kaj reči. Vsi so bili proti njemu.

Janez se je ritensko umaknil proti vratom. Tam je stal Logar in čakal sina. Oba sta bila rdeča od jeze, a se nista upala izbruhniti, ker sta se bala pesti in stolov.

„Pojdiva domov, Janez!“ je Logar prijel fanta za rokav in prestopil prag. „Naj vpijejo, če mislijo, da imajo prav. Jaz te ne obsojam.“

„Že grem oče; toda ne kot potepen pes.“

Še enkrat se je obrnil proti njim in zagrozil: „Prav. Podite me, a se bomo še srečali. Ni še vseh dni konec.“

Dvignil je pest in odšel, ne da bi kdo razumel pozdrav stisnjene

pesti. Kmalu za njim je odšel Pezdirjev Jože, ki gruntarjev ni mogel, ker so mu oponašali dnino in bajto.

V gostilni je utihnilo, kot da bi ne bilo žive duše v njej. Gostilničar Bert je skušal poživiti staro družbo, a mu ni uspelo vrniti razpoloženja. Vse se je sukalo samo okoli Logarja, ki se je potegnil za sina.

„Ko bi mu stari vsaj potuhe ne dal!“ je kar naprej ponavljal Mežnar in se dušal, da bo to fanta bolj izpridilo kot zapor in družba.

Pivci so popili, plačevali in drug za drugim odhajali iz slabo razsvetljene gostinske sobe.

Dolina se je ogrnila v temo. Kot strahovi so se plazile sence proti raztresenim domovom. Luči v njih niso vabile kot po navadi. V smrekah nad vasjo je zamolklo vriskala sova ter s strahom polnila dolino in breg. Vsi, ki so se vračali iz gostilne, so čutili, da se je vas razklala na dvoje. — — (Sledi)

France Grum-Ivan Korošec:

GRMADE V GORJANCIH

Pričetek narodove borbe za samoohranitev

(Nadaljevanje)

Na visoki smreki, prav na vrhu sta bili razobešeni slovenska in jugoslovanska zastava. Pred borce v zboru je stopil poveljnik Kranjc, izvršil vojaški pozdrav poveljniku Novaku in mu raportiral o vojnem stanju odreda. Po pozdravu je Novak ob Kranjčevem spremstvu obhodil odred, nato pa borce nekako takole nagovoril:

„Borci! Ponosen sem na vas in na vaše oficirje. Poveljniku JVvD, od katerega sem se pravkar vrnil, sem poročal o vaših naporih in vaših junaških podvigih. (Major Novak se je junija vrnil iz Sandjaka, kjer se je sestal z Mihajlovičem. — Op. ur.) Verjemite mi, da je v vas in v vaših borbah usoda našega slovenskega naroda. Žrtve, ki ste jih doprinašali do sedaj so bile le uvod temu, kar bo sledilo. Zaupajte vodstvu, kot vodstvo zaupa v vas, in premostili boste vse težave, naj bodo še tako velike. Stojite na bojnem polju, morda samo trenutek pred novo borbo. Zdi se mi potrebno, da sedaj javno izpovemo to, kar mislimo in čutimo ter prenehamo s skrivanjem. Sovražnik nas je izzival, postavili se mu bomo po robu in junaško borili za naše tradicije.“

Po tem nagovoru, ki je zapisan tu po spominu, je Kranjc poveljeval: „Mirno, kape skini!“ vojni kurat pa je opravil molitev, nato pa začel brati vojaško prisego: „Prisegam pri vsemogočnem Bogu, da bom kralju Petru II. in Jugoslaviji zvest, da se bom za svobodo slovenskega naroda in vzpostavitev svobodne, demokratične in federativne jugo-

slovanske države junaško boril, svoje nadrejene starešine vedno in povsod poslušal ter njih povelja izpolnjeval, in da ne bom nikdar izdal vojaške zastave in zaupanih mi tajnosti. Tako mi Bog pomagaj!“ Kurat je izgovarjal naprej, borci so ponavljali za njim. Položitev prisega v svobodnih gozdovih je bila nad vse slovesna. Brez dvoma je ta zunanja slovesnost vtila v srca borcev novega poguma in nove klene volje do borbe proti vsem sovražnikom našega naroda. Takoj po prisegi je poveljnik Kranjc razdelil borce v tri skupine. Prvo je vodil sam, drugo Tomažič, tretja in poveljnik Novak pa je ostala v taborišču za obrambo. Kranjc in Novak sta sklenila, da ne bi bilo pametno čakati sovražnika v taborišču, temveč mu iti takoj naproti, in predno bi mogel sovražnik svoj napad razviti, začeti s protinapadom. Tako se je tudi kasneje zgodilo.

Borba na Zajčjem vrhu in na Dolžu

Dne 10. julija 1942 ob 16. uri je ena patroljna trojka odšla iz taborišča proti št. Joštu s hrano za zasedo, ki je čakala na partizanske veljake. Patrolja je zapazila tri partizane, ki so šli v smeri našega taborišča. Med partizansko trojico je bil Milovan Zelen-Skala, ki se je že nekaj časa nahajal v gorjanskem bataljonu Dolenjskega odreda. Skala je bil edini partizanski funkcionar, ki je večkrat na svojo roko prišel v naše taborišče in mu pot v taborišče ni bila tako strogo prepovedana kot drugim. Skala je bil štajerc in se je osebno poznal s poročnikom Tomažičem-Cigotom. Skala je vodjo patrolje naprosil, da jih takoj odvede v taborišče k poveljniku, kar se je tudi zgodilo. Skala je bil precej razburjen, in takoj se je videlo, da nekaj ni v redu. Poveljniku pa je podal naslednje sporočilo:

Od glavnega štaba NOV in PO je prišlo povelje, da se takoj obkoli in uniči „štajerski“ bataljon, ker da je to četniška formacija. Za izvršitev naloge je bil določen Urban Velikonja z oddelki III. grupe odredov. V kolikor je znano, so partizani do sedaj skoncentrirali okoli 400 mož iz Dolenjskega in Belokranjskega odreda. Štab celotne operacije je v Gaberjih. Partizani so zelo utrujeni zaradi dolgega in hitrega pohoda, in ni računati, da bi takoj napadli. Napadli pa bodo čisto gotovo, čim jim bo to mogoče. Ostala dva v partizanski patrolji sta bila Alojz Babič iz Bele krajine in pa Čukanja Alojz. Medtem ko je bil Čukanja zagrizen partizan in, po izpovedi Skale, zelo krvoloč, je bil Babič naš fant, katerega so partizani nasilno mobilizirali in bi ga gotovo tudi ubili, če bi vedeli, da je bil on eden od naših organiziranih fantov v Beli krajini, katerim ni uspelo dobiti zvezo z nami. Skalo je Kranjc vprašal, kaj bo on storil. Koncem koncev mu je bil hvaležen, da je prinesel novico o partizanskem načrtu, in za protiuslugo mu je očitno bil pripravljen dati prosto, da odide, kamor želi. Skala mu je povedal, da se k partizanom ne bo vračal, ker bi to pomenilo gotovo smrt, in to iz dveh razlogov: Prvič, ker je itak na sumu, ker je imel preveč

tesne veze s „Štajerci“, drugič pa, ker se je to popoldne brez vednosti poveljstva in brez vsakega dovoljenja oddaljil od svoje edinice in odšel k nam. Skala je dalje povedal, da je že dolgo slutil, da naš odred ni nikaka partizanska formacija pač pa četniški odred, in da je čakal le potrdila o tem. To da je tudi bil razlog, da je tako rad prihajal med nas. Kranjc mu je dovolil, da sme ostati v odredu, toda začasno mora odložiti orožje, kar je Skala rade volje storil. Informacije o Babiču še niso bile znane, razen v toliko, da je dober fant, kot je poročal Skala, ter je zato ostal pod nadzorstvom, dočim je Čukanja pod nadzorstvom čakal na sodbo vojnega sodišča; vendar predno je bil sojen mu je uspelo zbežati.

Po novicah in poročilih, ki jih je prinesel Skala so se pričele mrzlične priprave za obrambo taborišča, ki nikakor ni bilo pripravljeno za posadno borbo. Oddaljene zasede so bile potegnjene v taborišče in stalne patrulje odrejene v neposredno okolico tabora. Medtem je tudi prišel poveljnik major Novak in izvršila se je slovesna prisega, kot že omenjeno preje. Moštvo v taborišču je bilo za takojšen napad, dočim je poveljstvo bilo previdnejše: predno moremo izvršiti napad, moramo točno vedeti za sovražnikove položaje in oskrbeti taborišče s komoro. Major Novak je bil tudi mišljenja, da je najboljša obramba ofenzivna akcija. Priprave so se nadaljevale pozno v noč, in razposlane so bile bojne patrulje izvidnice. Te so imele strogo nalogo pregledati sovražne položaje ter se takoj vrniti v taborišče. Nemoгоče je bilo pripraviti in urediti takojšnje obrambo taborišča, kar se niti vse zasede niso vrnile do jutra naslednjega dne. Priprave so se zavlekle vse do poznega dopoldneva naslednjega dne, ko je zadnja patrulja s komoro odšla po rezervno vodo k potoku. Ta patrulja je naletela na partizansko predhodnico in se zato umaknila. Pri tem umiku pa so ušli iz komore bivši partizani predanega Povšetovega voda. Istočasno, ko je patrulja iz potoka poročala o partizanskih premikih je pršel tudi kurir iz Zajčjega vrha in sporočil, da se v vasi zbira večje število partizanov, ki se pripravljajo za napad na četniško taborišče.

Jasno je bilo, da bo vsak trenutek prišlo do borbe, kajti vas Zajčji vrh je bila komaj poldrug kilometer oddaljena od taborišča. Moštvo je medtem že bilo razdeljeno v tri grupe. Prvo grupo z nekaj nad 20 borci je vodil poveljnik odreda Milan Kranjc. Kranjčev načrt je bil: v bojni vrsti prekoračiti polje posejano s koruzo, zavzeti koto 382 in razčistiti Zajčji vrh, nato pa udariti na koto 269 nad Gaberjem. Druga grupa je istočasno odšla iz taborišča pod vodstvom poročnika Tomažiča z nalogo: zasesti in očistiti Brezovico, nato pa udariti v smeri proti Dolžu. Tretjo grupo s komoro je poveljnik pustil v taborišču, obrambo pa poveril hladnokrvnemu kapetanu Vasiljeviču.

Kranjčeva skupina je zapustila taborišče okoli pol treh popoldne in se v bojni vrsti previdno pomikala po koruznem polju proti Zajčjemu vrhu. Premik je bil napravljen tako previdno, da ga partizani niso

zapazili vse do par sto metrov pred vasjo. Čim se je Kranjčeva bojna vrsta približala sami vasi, so partizani odprli silen ogenj nanje. Kranjc je takoj odredil juriš in njegovi fantje so takoj reagirali. Med vzkliki „Živelj kraj Peter, živela Jugoslavija!“, so fantje s takim sunkom pritisnili, da so v nekaj minutah že bili pri prvih hišah v vasi. Vse avtomatsko orožje partizanov ni obdržalo na položajih. Začeli so se umikati — bežati v neredu. Srdita borba pa se je razvila v sami vasi, kjer je bil eden od naših borcev težko ranjen. Partizani so bili zabarikadirani v posameznih hišah, in zato je bilo treba vsako posebej očistiti. Vendar ta čistka ni trajala dolgo, saj še ni bilo štiri popoldne, ko so Kranjčevi borci že podili partizansko bežečo tolpo proti Dolžu in bili v posesti kote 396 na nasprotni strani Zajčjega vrha. Da je zmeda v partizanskih vrstah bila še večja, je pripomogla Tomažičeva skupina, ki je medtem pregnala močno partizansko zasedo iz Brezovice in z naglico podila partizane iz popolnoma nasprotne strani proti Dolžu. Okoli pete ure popoldne je Kranjc poslal trojko na koto 269, proti Gaberjem, in zvedel, da se partizani umikajo iz Gaberja. Kranjc je hotel za njimi, med tem pa se je pričela ostra borba v samem Dolžu med Tomažičem in edinicami Belokranjskega odreda. Nenadoma so se partizani znašli v pasti. Čutili so, da so oni obkoljeni, namesto da bi bili mi, kot so to imeli v načrtu. Zviti Kranjčev načrt se je v celoti obnesel in partizanski poveljstvo popolnoma zmešal.

Med tem se je dogodila še ena potegavščina Franc Mihelič-Balant, je s svojo trojko uspel priti v samo bližino partizanske glavnine, ki se je umikala iz Dolža in jim klicati, naj vendar ne odhajajo, saj smo mi tudi partizani, in v isti akciji kot oni. Dopovedoval jim je, da smo se mi med seboj tolkli, medtem ko so četniki že pobegnili. Balant je uspel prevarati partizane in prišel do poveljnika prvega Belokranjskega bataljona. Z njim in njegovim štabom je nato odšel proti Zajčjemu vrhu, kjer se je partizanski poveljnik razgovarjal s Kranjcem in mu tožil, kako je vse zmešano in brez glave. Povedal mu je, da je partizanski štab popolnoma izgubil glavo, ker se je borba začela prav na ozemlju, ki je bilo polno partizanskih zased in ne v taborišču „Štajercev“, katerega bi morali uničiti. (Se nadaljuje)

INVALIDNI FOND ZDSPB „TABOR“

ZDSPB „Tabor“ je za Božič 1964 poslala v Avstrijo, Švico, U. S. A., Argentino in Jugoslavijo 540 dolarjev (od tega 90 dol. za Argentino) štiridesetim invalidom, bolnikom in vdovam. Darovalcem Bog plačaj!

Branko Pogačnik

VIII. Tabor

Društva slovenskih protikomunističnih borcev v Argentini

V nedeljo dne 27. decembra 1964 je bil v San Justu osmi Tabor DSPB, sklican po članstvu društva.

Ob pol osmi uri je bila sv. maša v župni cerkvi, katero je daroval č. g. J. Mernik za vse žrtve komunističnega nasilja.

Ob pol desetih pa je bila spominska proslava padlih. Predsedujoči soborec I. Oven je v uvodnih besedah pojasnil vzrok in zahtevo Tabora s strani članstva.

Sanjuški pevski zbor je pod vodstvom dirigenta Š. Drenškop občuteno zapel dve žalostinki. Sledila je recitacija „Mrtvi stražarji“, katero je doživeto poačal soborec M. Ogrin.

Tercet Zajčevih deklic nas je zopet veselo presenetil z globoko domovinsko pesmijo. Ljubke melodije mladih grl so bile tako prijetne in mojstrsko izvajane pod dirigentom, skladateljem in pesnikom, očetom F. Zajcem.

Slavnostni govornik je bil I. Korošec.

„...Prihajamo z iskrenim srcem, v nas ne sme biti mesta sovraštvu, niti maščevanju. Nočemo biti sodniki nikomur, prav tako pa tudi nismo v službi nikogar, razen Boga in domovine...“ je poudaril govornik.

Himna „Oče, mati...“ je zaključila slavnostni del.

Sledil je tretji del Tabora: občni zbor DSPB v Argentini, kjer je bil izvoljen naslednji odbor:

Starešina: I. Korošec.

Tajnik: J. Auguštin.

Strokovno načelstvo: M. Prelog, R. Rigler, R. Vidmar.

Člansko načelstvo: J. Grabnar, B. Kosančič, T. Stražišar.

Gospodarsko načelstvo: M. Amon, I. Makovec, V. Dolenc.

Tiskovni referent: A. Škrjanc.

Zgodovinski referent: T. Šušteršič.

Kulturni odsek: I. Oven, L. Tomažević.

Mladinski odsek: R. Kovačič, J. Hren.

Šahovski odsek: B. Šušteršič, D. Bujas.

Nadzorno starešinstvo: starešina, J. Jenko; člana: ing. A. Matičič, S. Hafner.

Razsodišče: dr. A. Komar.

Velika udeležba članstva (142 prisotnih in s poverilnicami) je bilo potrdilo pravilnosti in upravičenosti Tabora ter dokaz volje do dela in doslednost ideji, ki je nespremenljiva tako včeraj, danes kot jutri:

BOG — NAROD — DOMOVINA!

UDELEŽENCEM VIII. REDNEGA TABORA DRUŠTVA S. P. B. V ARGENTINI

Dragi soborci!

Dovolite mi, da se tudi jaz, vsaj s temi pozdravnimi besedami udeležim Vašega tabora. Koristim to priliko in Vas vse prav iskreno pozdravljam in Vam želim veliko uspehov in žegna v novem letu.

Naša borba od leta 1941 pa do danes nas je utrdila in povezala. Ta povezanost med nami je potrjena s krvjo naših najboljših soborcev. Nismo nekoč zagrabili za puško zato, da bi si priborili čast ali oblast, tudi za čine se nismo borili. Stopali pa smo ramo ob rami z junaki in se borili za VZVIŠENE IDEALE SVOBODE! V tej borbi so naši najboljši padli, mi pa smo po volji Vsemogočnega ostali živi, da kot žive priče povemo resnico o naši borbi in izpričamo junaška dela naših padlih.

Nismo se strašili svinčenk, vztrajali smo v borbi, ker smo imeli vzornike in ker smo se dobro zavedali, da je narodu sila in da je zato naše mesto na okopih v obrambi domovine. Tudi danes se ne plašimo, ne obupajmo pred besednimi napadi, nego vztrajajmo dalje. Bodimo ponosni, da smo se pred leti borili ramo ob rami z največjimi junaki slovenskega naroda in prav zato se s ponosom in samozavestjo danes združujemo v naši lastni organizaciji. Naše naloge in odgovornosti so prevažne, da bi se spuščali v besedne spore. Sklenimo pa, da bomo svoje pravice branili in da bomo ohranili živo tisto idejo, za katero so naši soborci padli.

Približujemo se 20. obletnici dogodkov, ko so v masah umirali zadnji naši soborci. Naj nas spomin na te dogodke še tesneje medsebojno poveže in utrdi za nove napore v brezkompromisni borbi proti komunizmu. Vabim Vas, da se vsi preživeli borci ob tej 20. obletnici naše največje tragedije, poglobimo sami vase in iz globine naših duš zajemimo vso tisto ljubezen, ki smo jo nekoč gojili do naših soborcev-junakov. Posvetimo samega sebe tem mogočnim idejam svobode, mrtvim v spomin, nam v ponos, sovražniku pa v dokaz, da še živimo in se še borimo za ogoljufano svobodo. Predlagam, da v tem 20. letu tragedije, ki smo ga oklicali „LETO JUNAKOV“, storimo več kot kdaj koli popreje. Potrebna je tudi duhovna prenovitev, zato predlagam, da za leto 1965 uvedemo v vseh naših naselbinah posebne spominske mesečne sv. maše za naše pomorjene brate. V vsakem kraju naj bi bila vsako prvo nedeljo v mesecu taka spominska sv. maša. Teh sv. maš se udeležujemo vsi in to kot skupina. Molimo za pokoj njihovih duš, naše mrtve mučence pa prosimo, da nam izprosijo pomoči Vsemogočnega, da bi mi vztrajali, živeli in delovali za tiste ideale, za katere so oni umrli.

Taka posvetitev bo naša najlepša oddolžitev za silno žrtev, katero so naši mrtvi soborci žrtvovali na oltar domovine.

**SLAVA MRTVIM JUNAKOM SLOVENSKEGA NARODA!
SLAVA NAŠIM PADLIM SOBORCEM!**

Bog Vas živi!

Ing. Franc Grum,
predsednik ZDSPB Tabor

AJDOVSKI VAŠKI STRAŽARJI

Kateremu dolenskemu protikomunističnemu borcu ni znana vas Ajdovec? Leži na hribu v majhni kotlini. Vse okoli so veliki gozdovi. Blizu je tudi banovinski gozd kateri se drži pri Soteski znanega kočevskega gozda.

V tem gozdu so se začeli zbirati prvi komunisti že v zimi 1941-1942. Blizu Ajdovca — pol ure hoda — je bila gozdarska hiša. Kraj se imenuje Frata. Tam je bilo glavno početništvo partizanstva; saj je bilo globoko v gozdu.

Kljub vabam se jih je iz ajdovske fare le malo priključilo komunistom. Vsi ostali smo komunistem in vstop v njihove vrste odklanjali in zavlačevali z izgovori, da gremo pozneje, ko bo več orožja in vsega.

Pritisk komunistov je postajal čedalje večji. Ajdovska fara jih je morala živeti. Kradli so vse; tudi obleko. Zato ni bilo drugega izhoda, kot da smo se uprli. Tako je bila tudi v Ajdovcu organizirana „vaška straža“. Kolikor jih je ostalo doma in jih niso že preje odpeljali Italijani v zloglasno taborišče na Rab, kjer jih je več umrlo od glada, so vsi fantje in mlajši možje stopili v vaško stražo.

Ker je Ajdovec oddaljen od Žužemberka približno sedem kilometrov in je bila tam večja posadka „vaških stražarjev“ ter Italijanov, so ajdovski vaški stražarji, ki jih ni bilo veliko, in še ti niso imeli zadosti orožja, računali, da bo ob kakšnem večjem komunističnem napadu prišla pomoč iz Žužemberka.

Ne daleč stran od Ajdovca je večji kraj Trebnje, kjer je bilo tudi veliko število vojaštva s težkimi topovi. Tudi na to so računali, da bodo od tam obstreljevali okolico v slučaju napada.

Ajdovski vaški stražarji so se nastanili v Prosvetnem domu. V zvoniku so imeli stražo. Ker pa je, kot že omenjeno, vas v kotlini, so komunisti iz treh strani imeli lepe položaje za napad.

Večkrat je prišlo do malih prask. Enajstega decembra 1942 so pa komunisti izvedli velik napad. Na pomoč so jim prišli celó hrvaški partizani. Baje jih je bilo sedemsto. Točnega nihče ne ve.

Napad je pričel ob 10 zvečer. Vaški stražarji so vzdržali do 5 zjutraj dne 12. decembra, dokler jim ni pošla municija. Mogoče bi do predaje ne prišlo, ako bi jih ne izdal domačin — „vaški stražar“ — Jakčev Rude. Ta se je že zvečer pridružil partizanom, jim dal točne podatke, koliko imamo orožja in municije. Ko so ponoči partizani hoteli že popustiti, jih je on navduševal, naj še vzdržijo, ker vaški stražarji ne morejo imeti več veliko municije. Tudi sam je vedno kričal vaškim stražarjem, naj se predajo, da se ne bo nikomur prav tako nič zgodilo kot se ni njemu. Toda borci so

vedeli, kaj jih čaka; zato so se borili do konca. Vedno so upali, da pride pomoč iz Žužemberka, da bodo iz Trebnjega začeli obstreljevati s topovi. Ker pa so Lahi bili dogovorjeni s komunisti, ni prišlo ne do enega, ne do drugega. „Legisti“ iz Žužemberka so sami hoteli iti na pomoč, pa jih Italijani niso pustili. Lahi so hoteli, da bi bilo uničenih čim več Slovencev, komunisti pa so želeli konca čim več protikomunistov. Zato so tako složno delali za uničenje poštenih Slovencev.

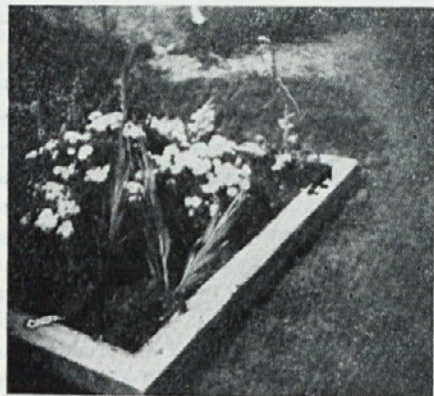
Ker se je komunistom posrečilo zažgati Prosvetni dom, so se junaški protikomunistični borci morali predati, ko jim je pošla tudi municija. Nekaj jih je tam tudi zgorelo; med njimi brat izdajalca Jakčevega Rudeta, ki so ga nekaj mesecev pozneje Italijani ujeli in v Žužemberku ustrelili. Tako je kmalu dobil plačilo za izdajstvo.

21, ki so jih žive zajeli, so odvedli za Brezovo rebro, uro hoda iz Ajdovca, kjer so jih zverinsko pomorili kot znajo samo komunisti. Čez tri mesece so prišli legisti in jih izgrebli iz plitvega groba.

Zdravniška komisija je ugotovila, da so bili vsi pomorjeni in mučeni. Imeli so porezana ušesa, jezike, izkopane oči, zlomljene ude ter zobe in še vse drugo... Odpeljali so jih na farno pokopališče Selo pri Ajdovcu. Tam skupno leži v grobu 40 protikomunističnih borcev, ajdovskih vaških stražarjev. To so bile prve večje žrtve borcev, ki so dali mlada življenja v borbi proti komunizmu.

Ko so komunisti uničili posadko, so zažgali cerkev, župnišče in šolo. Odpeljali so g. župnika Malija, kateremu se je pozneje posrečilo, da se je rešil. Njegov brat Lojze je bil na begu ranjen. Po nekaj dneh skrivanja je srečno prišel v Žužemberk.

Kot že preje omenjeno, so imeli legisti tudi v zvoniku dva boreca. Ko so cerkev zažgali in se je ogenj začel širiti v zvonik, je eden vrgel vrv skozi lino in se po njej rešil. Ker je bil oborožen z bombami, si je utrl pot in srečno ušel, le dlani je imel ožgane od vrvi. Ta še zdaj živi. Drugi,

Skupni grob na pokopališču Sela pri Ajdovcu, v katerem počiva v večni slavi 40 borcev, ki so že l. 1942 dali življenja v borbi proti komunizmu za Boga, narod in domovino

Babčev Dominik, pa ni imel sreče, ker je vrh pregorela preden je prišel do tal. Komunisti so ga živega dobili v roke. Po velikem mučenju so ga ustrelili. Bil je oče peterih majhnih otrok.

Komunisti so seveda po vseh hišah, kjer so bili borci doma, vse izropali in pokradli. V vasi so se potem zadrževali še dva dni ter jedli in pili. Ko so odšli so začeli Lahi s topovi obstreljevati, nato vdrli v vas ter pokradli še tiso, kar so ubogi Ajdovčani poskrili pred komunisti.

Po italijanski kapitulaciji je mnogo ajdovskih faranov prišlo iz laških taborišč. Javili so se v domobranske vrste, kjer jih je večina bila pomorjenih, ko so bili vrnjeni iz Vetrinja.

Tako so padli skoro vsi ajdovski protikomunistični borci. Rešilo se nas je le nekaj malega. Zato pa moramo mi, ki smo ostali, še naprej stati za protikomunističnimi idejami, pa je komu prav ali ne. Držimo se tega, kar so oni peli: Strnimo se v enoto, kamenito gmoto, sovrag ob njej razbil si bo glavo.

Zdaj poteka dvaindvajset let od prvih žrtev ajdovskih „vaških stražarjev“ — borcev-mučencev. Njim v spomin je to napisano.

Slava njihovemu spominu!

Pest je klena, srce je vroče; narod naš umreti noče. V boj, v boj, v boj za dom...!

ZAKAJ SEM „TABORAŠ“

Saj je kar smešno, da se tako delimo. Med revolucijo, ko je po nas padalo in nas je bilo mnogo, smo znali biti eno, zdaj, ko nas je ostalo komaj peščica, vlečemo narazen. Človek bi upal, da bomo vsaj preživeli — v spomin na tiste strašne dni hudobije in smrti — do zadnjega živeli kot bratje ene družine. Nekaj let je res bilo kazno, da je bilo osnovanje Zveze ena najsrečnejših potez družabnega življenja v emigraciji. Delali smo z namenom, da čas revolucije prikažemo tak, kakršen je bil; in tudi tistih, ki niso tako srečni kot mi, smo se začeli spominjati z majhnimi darovi.

Potem je prišlo nekaj vmes. Nekateri demagoško govore o „sporu“, ki so ga krivi tisti, ki so organiza-

cijo vodili; večina pa se sprašuje: kaj je na vsem tem?

Tem je treba odgovoriti jasno in odkrito: začetek vsega je v knjigi Vetrinjska tragedija. Da je to res, se je dr. F. Bajlec razpisal na dolgo in široko, ne vem pa, če so on in tisti okoli njega prepričani o iskrenosti njegovih zaključkov.

S strani piscev knjige rečem tole: Pri pisanju nismo imeli nobenega namena iskati krivcev, še manj smo se postavljali na mesto sodnika. Ne trdimo in nikoli nismo, da vsaka zapisana beseda brezpogojno drži, tudi nismo izčrpali vseh virov — imeli pa smo namen zbrati in zapisati spomine, ki se do zdaj še niso pozabili. Da smo pri iskanju poročil naleteli na težave prav pri ljudeh,

ki bi lahko kaj pojasnili, o tem je bilo že govora.

Padli so očitki, da smo s pisanjem knjige hoteli izkoristiti mučeniško smrt svojih bojnih tovarišev. Naš odgovor: Hoteli smo prikazati njihovo mučeniško smrt. Zadosti žalostno pri tem pa je, da smo morali o tem pisati mi potem, ki smo 15 let zaman čakali, da bodo o tem spregovorili tisti, ki vedo „resnico“, kot zdaj npr. dr. F. Bajlec.

Tu je jedro in začetek „spora“ v Zvezi SPD. Na eni strani vsi, ki hočemo revolucijo prikazati tako, kot smo jo doživeli, zavedajoč se, da je bila ta doba tako zmedena in razrvana, da se v njej ni znašel ne vojak ne politik — na drugi strani pa so „mi, naši“, ki se postavljajo na stališče, da je prav in resnično le tisto kar oni mislijo, planirajo in store. Kar „mi“ rečemo in vemo, to drži, vse drugo je laž. Tako je bilo včasih, tako mora ostati tudi v bodoče. Kdor si v to sveto „resnico“ upa dvomiti ali ji ugovarjati, tega zadenejo naslovi, kakršnih smo bili zadnje leto deležni mnogi.

Nekateri, starejši od nas, bi nas radi prepričali, da bi nas pri teh letih že lahko srečala pamet in naj bi še naprej samo kimali in poslušali otročje fraze: „vse je v redu, zveze sijajne, za vse je preskrbljeno“ — kot smo jih slišali pred dvajsetimi leti. Res, staramo se, šli smo skozi taborišča, ječe, mučenja in morišča; zato imamo pravico misliti s svojo glavo in ne verjamemo več v ideologijo besed, brez ideje, brez žrtev in brez dejanj.

Le pogledjmo na nekaj več ali manj znanih primerov:

Ustanovitev toliko in toliko VS po SL — je prav in neoporečno. Gene-

ral Rupnik pa, ki je samo združil VS in v službi naroda zavestno dal svoje dobro ime in življenje, ker ni bilo drugega, — naj pa bo izdajalec in krivec naše velike tragedije. Zakaj? Samo zato, ker v zadnji fazi vojne, ko se je politikom zazdelo, da ni nobene nevarnosti več, na prvo besedo ni hotel pustiti vojske njim...

Intrigiranje poveljstva JVVd od strani vodstva SL in pozneje SZ — skupin, ki niso soglašale z vsem — se mora zamolčati, delovanje drugih to pa naj bo glavni vzrok za polumijo...

In nazadnje: Nihče se ni brigal za zgodovino protikomunistične borbe, ne za invalide. Ustanovili smo Zvezo, da ohranimo spomin in povemo resnico kot protiutež rdečim „zgodovinarjem“. To je zbudilo strah, da bo kdo povedal več kot pa je v računih nekaterih, ki mislijo, da se narod od revolucije ni ničesar naučil. Sledil je sklep, da mora vse delo Zveze slediti pogledom stranke. Ker pa to ni šlo tako lahko, je bilo treba umazati vse, ki ne mislijo tako kot „mi“, in na ta način onemogočiti delo organizacije. Nič ni lažje kot to.

Nekoč mi je pokojni msgr. Škerbec dejal: „V politiki se velika večina stvari in dogodkov, pri katerih si bil sam zraven, ne smejo povedati tako kot so bili.“ Pred desetimi leti tega nisem mogel razumeti; zdaj se mi odpirajo oči. Veliko jih je, ki temu načelu slede, smo pa tudi taki, ki smo prepričani, da je na tisoče in tisoče najboljših Slovencev padlo tudi po zaslugi prikrivanja resnice. Velika večina članov Zveze je s svojimi podpisi dokazala, da se ji taka dvojna morala upira. Zato vztrajamo na začrtani poti, ki mora biti iočena od strankarsko političnega dela.

To je rodilo „spor“. Komu v korist? Po eni strani je v veselje komunistom; po drugi pa iz pristašev — večina izmed nas je namreč izšla iz vrst SLS — postajajo nasprotniki. Prepričan sem, da je ta „demokracija“ mnoge proti njihovemu prepričanju pognala v gozd, ker v enem in drugem taboru pač niso videli nobene razlike. Mi, protikomunisti, smo od strani komunistov navajeni obrekovanja in napadanja; razlika v tem zadnjem valu je le v tem, da rdeči tolčejo po nas kot po svojih idejnih nasprotnikih, „naši“ pa po svojih soboreh.

Ne kaj je bilo treba storiti. Odgovor je bil list „Tabor“, pred nedavnim tudi pridevek naši organizaciji, ker hočemo pokazati, da bomo ohrani-

nili enotnost in prijateljstvo. Velika večina razume to potezo. In četudi nas mnogi razočarajo, četudi nas ostane le peščica, bom še vedno z veseljem stal ob Taboru, ker ena je resnica o slovenskem protikomunističnim borcu: bojeval je zvestejši in bolj svet boj kot največji Anglež ali Amerikanec, ni pa imel nikogar, ki bi svet o tem boju prepričal. Zato moramo letos obhajati 20-letnico polkolja slovenske narodne vojske... Visoko dvignimo podobo naših pomorjenih junakov! Komur pa ob tem spomina spregovori vest, da je za svoj narod storil premalo ali nič, naj še naprej pljuje na nas, ki hočemo svojim soborcem vrniti zvestobo za zvestobo.

T. R.

RAZLIČNI POGLEDI

Boj proti Titovemu totalitarizmu

V Münchenu v Nemčiji je dne 1. 3. 1964 izšla prva številka mesečnika „Slovenska svoboda“, ki se predstavlja kot „nosilka ideje neodvisne slovenske države in kot glasilo iskreno demokratičnih in naprednih struj v slovenskem narodu“. — Iz tega razloga prinašamo našim bralcem v oceno dobesedni ponatis odgovorov na vprašanja, ki jih je pod zgornjim naslovom za to prvo številko dal neimenovani predstavnik „Akcijskega odbora za neodvisno Slovenijo“.

Kaj hoče konkretno doseči Akcijski odbor za neodvisno Slovenijo?

Organizirati in razviti čim širšo in čim močnejšo akcijo med Slovenci samimi in v tuji javnosti za osvoboditev slovenskega naroda izpod sedanje totalitarne vladavine in za ustanovitev demokratične neodvisne Slovenije.

Kako je organizirano gibanje za neodvisno Slovenijo?

Tega iz konspirativnih razlogov ne morem razkrivati. Lahko le rečem, da gibanje nima togih organizacijskih oblik, ampak da skuša prodreti v

širino in predvsem s pogumnim, inteligentnim in poštenim nastopom prežeti slovensko javnost z idejo neodvisne Slovenije. Ne zanemarjamo pa tudi ne organizacijskih oblik.

Kje ima gibanje svoje težišče?

Jasno je, da mora imeti akcijsko gibanje za osvoboditev Slovenije izpod jarma titovske Jugoslavije in za neodvisno slovensko državo svoje težišče v Sloveniji sami. Zato je naša akcija usmerjena predvsem v domovino. Izseljenske in begunske kolonije zunaj in naše narodne manjšine v sosednjih državah naj služijo v bistvu le kot oporišča našega gibanja.

Kakšni so rezultati v Sloveniji?

Večji in predvsem inteligentnejši del slovenske javnosti je danes seznanjen z idejo slovenske neodvisnosti in simpatizira z njo. Brezbrižni do nje so lahko samo moralno topi ljudje, brez vsake demokratične in slovenske zavesti, torej hlapeci tujega gospodarja, in pa bedaki. Niti enih niti drugih pa seveda v nobenem narodu ne manjka. To se je pokazalo tudi v času nacistične okupacije v vseh okupiranih deželah, celo v tistih z najdaljšo in najslavnejšo državno tradicijo. Noben nasilniški režim še ni propadel zaradi pomanjkanja priganjačev, izdajavcev in krvnikov.

Kako reagira Titov režim na gibanje za neodvisno Slovenijo?

Doma s popolnim molkom, čeprav se čuti provociran od našega gibanja in mu postaja to vedno bolj nadležno. Vendar rajši molči, kakor da bi s polemičnimi izpadi opozarjal slovensko javnost nanj in mu delal publiciteto. To pa le dokazuje, da se našega gibanja boji in da mu je politično nevarno. Značilno je namreč, da hkrati neprestano kriči o ustaših, ker ve, da mu politično zaradi tistega, kar so zagrešili v preteklosti, kljub svoji bučni retoriki niso nevarni, medtem ko o demokratičnem gibanju za neodvisno Hrvatsko, ki ga vodi zdaj dr. Juraj Krnjević, prav tako molči kot o našem gibanju. Proti gibanju za neodvisnost Slovenije tudi zato ne more nastopati z odkrito in grobo silo, ker bi bilo to preveč v nasprotju z zavzemanjem Titove vlade za neodvisnost afriških in azijskih dežel in celo otočkov, kot je npr. Malta. Mladino bi preveč zbudila v oči neiskrenost te politike.

Rekli ste „doma“, reagira torej zunaj drugače?

Da. S tem, da hodijo titovski diplomatski predstavniki denuncirati ljudi, o katerih menijo, da vodijo slovensko osvobodilno gibanje, tujim vladam in policijam, v upanju, da jim bodo te onemogočile delovanje na svojem ozemlju. Proti vodilnim ljudem v osvobodilnem gibanju organizirajo tudi intrige, skušajo jim odjesti kruh ali preplašiti njihove bližnje sodelavce z grožnjami ali pa jih kako drugače odvrniti od sodelovanja v osvobodilnem gibanju.

Imajo v tem kaj uspeha?

Nekaj že, ker računajo na človeški oportunizem in na strah. Seveda pa s tem ne morejo zaustaviti slovenskega osvobodilnega gibanja, ker ni vezano na posamezne ljudi. Namesto vsakega odpadlega suhega lista požene nov poganjek in tudi več kot eden.

Kaj menite o napadih na slovensko osvobodilno gibanje v določenem zamejskem tisku, zlati na napada nekega P. Š. v „Katoliškem glasu“ in na pisanje dr. Sfiligoja iz Gorice v srbskem „Savremenuku“?

To so posledice političnega ignoranstva, saj prejšnje slovenske generacije niso imele skoraj nobene politične vzgoje. Kolikor vem, niti g. P. Š. niti dr. Sfiligoj nista nikoli protestirala, ko smo morali dijaki v stari Jugoslaviji trgati Cankarjeve spise iz šolskih beril in se je smelo pisati o Sloveniji samo kot o Dravski banovini, slovenska zastava pa je bila prepovedana. Sprašujem se tudi, zakaj ne gresta rajši živet v Jugoslavijo, če sta tako navdušena zanjo. Sicer pa je bilo njuno pisanje slabo sprejeto celo pri tistih, ki jih smatrata za svoje pristaše, ker je bilo samo izraz oportunitizma in pasivnosti. Želim si samo, da bi bilo takih ljudi čim manj, da bi se bodočim slovenskim generacijam ne bilo treba sramovati slovenske zgodovine.

S kakšnim sredstvi bo skušalo osvobodilno gibanje ostvariti neodvisno Slovenijo?

Z demokratičnimi, ker je naše gibanje demokratično. Zgodovina pa uči, da je za zrušitev nasilniških režimov vedno potrebno uporabiti tudi orožje. Tudi demokracije imajo pravico do orožja v boju proti nasilju.

Torej ne obsojate uporabe orožja?

Obsojamo uporabo orožja proti demokratičnim režimom, ki dopuščajo demokratične oblike opozicije. Kjer pa se totalitarni režimi poslužujejo terorja, da uničijo opozicijo, in demokratična opozicija sploh ni možna, sta oborožena akcija in sabotaža akta samoobrambe in sta zato moralno upravičena, ker se je pač treba zlu upreti. Nemoralno je služiti zlu in ga s tem krepiti v škodo drugih. Ves pošteni in svobodoljubni svet priznava danes moralno upravičenost atentata in upora z dne 20. junija 1944 proti Hitlerju. Prišel bo čas, ko se bodo tudi demokratična osvobodilna gibanja v Jugoslaviji poslužila sile, pri čemer pa bi morala vskladiti svoje akcije.

Torej ste prepričani, da Slovincem neodvisnost in svoboda ne bosta poklonjeni?

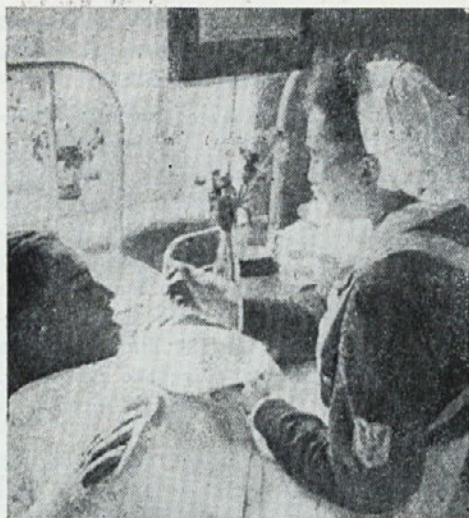
Prepričan sem o tem. Zato pa bodo ti dve vrednoti potem bolj cenili. Zaslužijo pa ju vsaj toliko kot razna plemena v Afriki in Aziji. Seveda pa so še Slovenci, ki so se že tako privadili sužnosti, da se svobode bojijo. Tudi to ni nov pojav.

Kdaj mislite, da bo konec titovskega režima?

Ko bo pritisk nerešenih problemov, ki jih režim ignorira in se dela, kot da jih ni, zlomil jez iz birokracije, oportunitizma, hinavščine in strahu pred „notranjo upravo“. Ta pritisk je vedno hujši in postaja nevaren za režim. Najakutnejše od vseh vprašanj, pred katerimi vtika titovski režim glavo v pesek, pa je narodnostno vprašanje v Jugoslaviji. Velikanska laž je, da ga je ta režim rešil. S terorjem in ideološkim nasiljem je le preprečil narodom v Jugoslaviji vsak nacionalni vzgib.

Kaj menite o bodočnosti malih držav, kot je Slovenija?

Na svetu bo kmalu na desetine manjših držav in šibkejših držav, kot je Slovenija. Sicer pa naj vam odgovorim z besedami iz govora, ki ga je

Med tem ko so izrodki slovenske žene v komunističnih tolpah prednjačili v krutosti klanja in mučenja, so bolničarke slovenskega demobranstva v samaritanskem poslanstvu stregle ranjencem, ki so dali svojo kri, da bi slovenski narod živel v svobodi.

imel pokojni predsednik Kennedy v domovini svojih prednikov, na Irskem, „...Govorim, da bi druge male nacije spomnil, da tudi one morejo in morajo pomagati vzpostaviti svetovni mir... Mir ohranjajoči ustroj Združenih narodov ne more delevati brez pomoči majhnih nacij — nacij, katerih sile nikogar ne ogrožajo in ki lahko zaradi tega pomagajo ustvarjati svet, v katerem ne bo noben narod ogrožen.“

Bo slovenska država nevtralna ali se bo pridružila Zahodu?

Slovenski narod je bil ves čas svoje zgodovine tesno povezan z Zahodom in v Zahodu vidi jamstvo za svojo svobodo. Zato ni razloga, da bi se prav v svobodi in neodvisnosti oddeljeval od njega. Po naših namenih naj bi pristopila slovenska država k Severnoatlantski zvezi in k Skupnemu evropskemu trgu. To nam narekujejo varnostni, politični in gospodarski razlogi, in to tembolj, ker kaže Sovjetska zveza ves čas mrzel odnos do ideje neodvisne Slovenije. Vendar pa je jasno, da bosta odločala o zunanji politiki slovenske države slovenski parlament in vlada.

Kakšna naj bi bila notranja ureditev Slovenije?

V političnem pogledu pluralistična in čimbolj svobodna. Slovenci, ki nismo bili še nikdar resnično svobodni, moramo s polnimi pljučmi zadihati svobodo. V gospodarskem pogledu mora biti Slovenija socialna država. Najti moramo pravo ravnotežje med načrtovanim in tržnim gospodarstvom, med javno in zasebno pobudo. Mislim, da bo lahko Slovenija v tem oziru kmalu za vzgled drugim, tudi mnogo večjim državam in da bi lahko spričo znane pridnosti, sposobnosti in vestnosti naših ljudi že v nekaj desetletjih pustila za seboj tudi večino zelo razvitih zahodnih držav. Naš cilj je napraviti iz Slovenije vzgledno svobodno, pravično in gospodarsko razvito državo, ki pa bo vedno pripravljena pomagati manj srečnim narodom.

NEODVISNA SLOVENIJA PO ŠVICARSKEM VZORU

V gotovih krogih slovenske emigracije je zadnje čase razširjeno mnenje, da bi bila za Slovence najboljša rešitev neodvisna Slovenija, ki bi bila nevtralna po švicarskem vzoru. Zagovorniki te ideje mislijo: Če imajo lahko švicarji svojo državo, ki jo ščiti nevtralnost, zakaj pač ne bi mogli imeti tudi mi Slovenci istega?

Enostavno zavračanje ali sprejetje te ideje ne vodi k ničemur dobremu. Če bi bila takšna rešitev slovenskega — in zakaj potem tudi ne hrvatskega in srbskega vprašanja — mogoča, potem bi bil pravi greh, če bi jo odložili, ker pač nikdo ne more osporavati mišljenja, da je za vsak mali narod najboljše, da živi sam v lastnem domu pod varstvom svoje nevtralnosti. Toda, če takšna rešitev ni mogoča, potem bi vsakršno vztrajanje na tem imelo za posledico samo uspavanje naroda v težnji za nečim nemogočim in odvracanje njegovih stremeljenj z mogočega na nevarnost; zakaj vpreči se v nekaj nemogočega ni nič drugega, kot izpostavljati se nepotrebnim nevarnostim. Kitajci lahko izpostavijo svoj narod nevarnostim zaradi stremeljenja za nemogočim, kajti ostalo bo še vedno 400 milijonov spametovanih, da lahko živijo svoje narodno življenje, če udarijo z glavo ob zid in pri tem izgubijo 200 milijonov duš. Če pa Slovincem, Hrvatom in Srbom bo ba za nemogoče povzročiti izgubo samo nekaj milijonov duš, povsem izginejo s površja zemeljske obče. Ne smemo pa tudi pozabiti, da so naro-

di, ki bi jim bilo še prav posebej po godu, če bi mi izginili, in ki bi, izkoriščajoč naša stremeljenja, katera bi proglasili za blazna, izzvali zaplet, v katerem spričo uporabe današnjih uničevalnih sredstev izginotje Slovencev, Hrvatov in Srbov tudi tehnično ne bi predstavljalo nikakšnega problema.

To vprašanje bi bilo mogoče objektivno motriti tako s slovenskega, kakor hrvaškega ali srbskega stališča, zakaj položaj teh treh jugoslovanskih narodov v tem oziru ni enak, kakor tudi ni enak položaj švice in Slovenije. Na tem mestu ga bomo prikazali tako, kakor ga vidimo, predvsem z ozirom na slovenski slučaj.

Prvi korak k uresničenju te ideje je slovenska neodvisnost. Če bi Slovenija bila nekje v Afriki, južno od Sahare, kjer ni niti enega velikega črnškega naroda, ki bi lahko zbral okoli sebe vrsto majhnih sosedov v veliko zamorsko silo, katera bi bila v stanju, da uspešno tekmuje z ostalimi velikimi silami v svetu, potem bi bil problem slovenske neodvisnosti prav tako enostaven, kakor je danes na prvi pogled enostaven problem neodvisnosti katerega koli črnškega naroda v Afriki. V tem slučaju bi bilo potrebno, da bi naši zagovorniki slovenske neodvisnosti samo čim bolj povzdignili glas, pa bi jim velesila, ki želi, da bi iz tega področja izginile druge tuje sile, pri tem bila prav tako v pomoč, kakor danes Združene države

Severne Amerike pomagajo vsem zamorskim narodom do njihove neodvisnosti.

Da pa Združene države tega ne delajo iz navdušenja za načelo samoopredelitve narodov — česar v ostalem noben pameten človek ne osporava, — ampak zaradi lastnega interesa, da bi iz tega področja odstranila druge velike sile in z drobljenjem področja v nešteto majhnih držav, nesposobnih za tekmovanje z drugimi, pripravile teren za svoj prihod v to področje, nam je najboljši dokaz slučaj Indokine. Amerikanci so tamkajšnjim narodom pomagali pregnati iz svojih dežel Francoze in nato proglasili neodvisnost, toda ne, da bi ta neodvisnost potem bila spoštovana, ampak, da bi namesto Francozov prišli v Indokino Amerikanci. Vietnam, ki je država z nad 30 milijoni prebivalcev, bi vsekakor imel rajši nevtralnost kot današnje državljansko vojno, ki ga biološko in gospodarsko izčrplja, toda ne more biti nevtralen, ker tega ne žele drugi, to je komunistična Kitajska in Združene države, ki jima je mnogo bolj po volji, da se razračunavata v Vietnamu, ne pa na lastnih teritorijih.

So zagovorniki neodvisne in nevtralne Slovenije prepričani, da se kaj sličnega ne bi moglo pripetiti s Slovenijo, ki bi bila v najboljšem slučaju država z desetkrat manjšim številom prebivalstva kot Vietnam in na katere ozemlju se že križajo interesi dveh velikih sosednjih narodov: Nemcev in Italijanov?

Vzeti za primer samo Švico, ne računajoč s posebnimi prilikami in okoliščinami Švicarjev, ki jih Slovenija nima, je že po sami lastni pri-

rodi velika napaka, zakaj to, kar izpustimo iz obzira, s tem dejansko ne neha obstojati, ampak nas bo samo presenetilo v za nas najbolj neugodnem položaju. Vojaki, ki v vojni pozabijo vzeti v račun nekaj pomembnega, vojno izgubijo.

Švicarji živijo na tromeji velikih narodov: Francozov, Nemcev in Italijanov, ne da bi s tem bili katerekoli zapreka, da imajo tudi poleg nevtralne švice zadosti dolge meje za svoje medsebojne vojaške obračune. Če bi v slučaju vojne katerikoli od teh narodov pregazil Švico, ne bi pridobil ničesar drugega kot samo še novo področje za dotik z istim narodom, s katerim je bil v stiku že prej, ne da bi s tem dobil novega soseda. Poleg tega švica predstavlja tako hribovit in za vojaško obziranje tako prikladen predel, da ima vsak izmed treh sosedov Švicarjev mnogo večji interes, da se v slučaju vojne ne izmozga z razširjenega bojišča proti svojemu nasprotniku s slabljenjem lastnih sil, in zato pusti Švico pri miru.

Že z Belgijo slučaj ni isti. Biti v kleščah med tremi velikimi narodi, lahko — toda ne nujno — pomeni živeti v zatišju, med tem ko biti ujet med samo dva velika soseda, pomeni neprestano nevarnost. Tudi Belgija je skušala utrditi svojo varnost za slučaj vojne med Nemci in Francozi z nevtralnostjo, pa ji to ni nič pomagalo; kljub temu, da je bila nevtralna, so jo Nemci pregazili v prvi in drugi svetovni vojni. Pregazili pa so jo zato, ker je to trenutno močnejšim Nemcem prišlo prav, da so s pregaženjem Belgije presenetili Francoze z one strani, odkoder niso pričakovali, ker so

že sami zaradi pomanjkljivosti svojih sil morali računati z belgijsko nevtralnostjo kot z delom lastne obrambe. Zaradi tega je bila Belgija po drugi svetovni vojni prisiljena, da že doseženo nevtralnost opusti in stopi v zvezo držav severnega atlantskega dogovora. (NATO).

Najboljši primer za težkoče ustvarjanja neodvisnosti države malega naroda, ki je ujet med dva velika naroda, nam dajejo Baski. Baski so narod, ki ni soroden ne Francozom, ne Špancem, čeprav živi med tema dvema velikima narodoma. So narod, ki ima svoj jezik, svojo kulturo in svojo nad vse razvito narodno zavest. Francija, ki je s svojo revolucijo proglasila načelo narodnosti, ki je pri nas priklicala v življenje Ilirijo, ki danes svojim zamorcem v Afriki poklanja neodvisnost, nikdar ni bila pripravljena niti pomisliti, da imajo tudi Baski pravico do enake neodvisnosti. To pa ne zato, ker naj bi bila Francija bolj sebična in imperialistična kot ostale velike sile, temveč enostavno zaradi tega, ker bi z ustanovitvijo neodvisne države Baskov bil narejen klin za neko tretjo veliko silo med Francijo in Španijo, ker je več kot gotovo, da neodvisni Baski za svoje zaveznike ne bi izbrali Francozov in Špancev, od katerih jim preti nevarnost, ampak bi se naslonili npr. na Angleže, katerih pričujočnost v zemljah Baskov bi predstavljala veliko nevarnost tako za Španijo kot za Francijo. Zaradi tega je Baskom nemogoče, da bi ustanovili svojo državo.

Zemljepisno in politično je položaj Slovenije prej sličen Baskom in Belgijcem kot švicarjem. V kleščah

med dvema velikima narodoma — Nemci in Italijani — imajo Slovenci pred Belgijci to prednost, da imajo s tretje strani za sosede sorodne Hrvate in Srbe, česar ne Belgijci, ne Baski nimajo. Pri tem bi neodvisno Slovenijo neradi gledali prav tako Nemci kot Italijani; ne zaradi tega, ker v njej ne bi mogli šariti — kar ni nujno, da bi bilo vedno tako, zakaj šariti je nemogoče tudi v neodvisni državi; to tem bolj, čim manjša je država, — ampak zato, ker bi morali neprestano paziti, da se v njej ne vgnezdi neka tretja sila.

Nemški narod, ki se z rokami močno opira na Severno in Baltijsko morje, je spustil svoj trebuh vse do bližine Jadranskega morja, od katerega ga ločijo naselja dveh malih narodov Slovencev in Hrvatov. Za Nemce bi bilo kaj enostavno, da bi v slučaju sprememb meja v našem delu Evrope ponudili Italijanom Slovenijo v zameno za Hrvaško, preko katere bi lahko prišli do Sredozemskega morja, kar je Hitler že naredil za časa druge svetovne vojne. Za Slovenijo lahko Nemci in Italijani ponudijo koncesijo drugim in drugje, ker je enako važno za Nemce, da pridejo do Sredozemskega morja, kot za Italijane, da se vojaško vgnezdijo na slovenskih planinah in pridejo v stik s svojimi naravnimi prijatelji Madžari. — Vse to kajpak ni slučaj s Švico, za katero nobeden izmed treh velikih sosedov nima interesa, da bi jo pregazil ali prodal komu drugemu.

K tem težkočam za dosego neodvisnosti pridejo še težave za pridobitev nevtralnosti v slučaju, če bi neodvisnost Slovenije vendarle bila nekako dosežena. Nevtralnost nam-

reč ni samo vprašanje naroda, ki bi hotel biti nevtralen, ampak je predvsem problem sosedov, ki morajo to nevtralnost priznati. Je torej vprašanje, če bi Nemčija in Italija pristali na to; zakaj to za njiju ne bi predstavljalo nikakšne pridobitve in tudi ne zavarovanja za slučaj vojne kot v primeru Švice, ampak bi jima samo vezalo roke.

Moje globoko prepričanje je, da ne za Srbe, ne Hrvate, ne Slovence, pa tudi ne Bolgare, razen v skupnosti v Jugoslaviji, ni drugega izgleda za življenje v lastni državi.

Da je ta skupnost na federativni osnovi mogoča in primerna za vse, je v mnogo večji meri zadeva poštenja in sposobnosti naših političnih voditeljev kot stvar naših sosedov — ne glede na to, kako sta velika, zakaj ta dva soseda nas nimata v kleščih, ampak se nas samo dotikata. Vkleščeni so med njiju samo Slovenci in v neki meri Hrvati. Srbi sploh nimajo dotika z nobenim narodom, ki bi bil občutno večji; in vendar nevarnosti, ki sem jih tu navedel za Slovence, veljajo prav tako za Srbe.

Jože Jakoš — petdesetletnik

Na Vse svete, dne 1. novembra 1964, se je Jože srečal z Abrahamom. Za tak jubilej se že spodobi, da se ga posebej spomnimo; posebej, ker je naš jubilar veliko žrtvoval za svoj narod in svoje krščansko prepričanje.

Jože se je rodil v vasi Roženperg, občina Št. Rupert. Njegov oče Alojzij je bil ugleden posestnik, večkratni občinski odbornik in globoko veren mož. Iz te zdrave korenine je rastle številna Jakoševa družina. Jože je svoja deška leta preživel doma in postal trdna opora očetu pri kmetijskem delu. Toda prišla je vojna in z njo revolucija, ki je globoko prizadela Jakoševu družinsko srečo. Kakor vse ugledne družine, je bila Jakoševa med prvimi v šentrupertski dolini, ki je postala tarča partizanskih to'p. Oče Alojzij je dobro vedel, kaj je komunizem, saj je bil med prvo svetovno vojno ruski ujetnik in je imel priliko

od blizu videti komunistično revolucijo. Že v zgodnji spomladi leta 1942 so partizani navalili na Jakoševe. Oborožena tolpa je obkolila njihov dom in hotela odpeljati v gozd očeta in Jožetovega brata Marka. Jože se je uprl in partizane pognal s puško, ki jo je tedaj prvič izvlekel iz skričališča. Komunisti so ta svoj poraz in umik smatrali za upor in se še srditeje zagnali proti Jakoševim in ostalim uglednim družinam v dolini.

Jožetu in bratu Marku ni kazalo drugega, kot da sta zapustila dom in se skrivala po gozdovih. Izrabila sta prvo priliko in se kot prva borca pridružila ilegalnemu pokretu, ki se je tedaj osnoval v Gerjancih. Nekaj dni po odhodu v ilegalo so partizani ponovno navalili in iz št. Ruperta odpeljali župnika Nahtigala, kaplana Cvara in Alojza Jakoša ter jih po strašnem mučenju potolkli v bližnjih gozdovih. Jože in njegov brat sta se no tem zločinu še bolj zavedala, da je njih mesto na okopih v obrambi domovine in slovenskih domov pred zatiraleci. Bila sta tiha, toda odločna borca. Jože se je kasneje, leta 1943, vrnil v št. Rupert za namestnika poveljnika ondotne Vaške straže. Takoj po kapitulaciji Italije pa se je pridružil domobranstvu.

Predolga bi bila vrsta zaslug in borb, v katerih se je Jože odlično izkazal, da bi mogli vse naštet. Nikakor pa ne smemo izpustiti njegovega junaškega zadržanja v borbi za Kočevje od 9. do 12. decembra 1943. Tedaj se je celotna partizanska XIV. divizija z vsem srdom in s pomočjo laškega orožja zaletavala v obkoljeno Kočevje z namenom, da ga zdrobi in uniči naše borce. Najbolj kritičen je bil četrty dan borbe. Število padlih in ranjenih je naraščalo. Stiska je bila tolika, da e poveljujoči poročnik Šabič obupaval in mislil na predajo. Tedaj je iniciativo prevzel Jože Jakoš, ker je poznal partizanske obljube in zločine. Prevzel je poveljstvo v svoje roke in s svojo odločnostjo in zgledom vžil borcem novega poguma. Še isti dan je bila borba uspešno zaključena s silnimi izgubami za komuniste, med katerimi je bil tudi ko-

mandant divizije, Bračič. Če moremo Slovenci sploh govoriti o „slovenskem Alkazarju“, potem morémo upravičeno to borbo v Kočevju šteti za tak „slovenski Alkazar“. Tisti borci, ki so preživeli to borbo, se bodo dobro spominjali, koliko je bila Jakoševa zasluga za zmago. Brez njegove železne volje bi tedaj Kočevje podleglo.

Jožetova pot ni bila nikdar lahka in preizkušnje so bile velike. Leta 1944 mu je v borbi s partizani padel na Trebelnem brat Marko, katerega je tolikokrat prej reševal in rešil. Marko je bil junak in kot junak je tudi padel za svobodo domovine.

Razočaran nad razvijajočimi se mednarodnimi dogodki je Jože leta 1945 pripeljal svojo borbeno četo v Vetrinje in bil priča Vetrinjski tragediji. Težko dobo begunstva je naš jubilent zaključil leta 1950, ko je odšel v Ameriko in se naselil v Clevelandu.

Jože Jakoš ni utonil v velikem svetu. Ostal je zvest svojim soborcem, zvest idejam, za katere se je boril in za katere je naš narod daroval svoje najboljše sinove. Bil je in ostal bo nenehni in brezkompromisni borec proti brezbožnemu komunizmu!

Jože, svojega jubileja sicer ne bo mogel cbhajati v krogu domačih. Daleč so od Tebe; v Argentini in doma. Voščila Tvojih bratov in sestra Ti je gotovo izročil Tvoj brat Tone, duhovnik, ki se je pred kratkim mudil pri Tebi na obisku. Tem voščilom in voščilom Tvoje skrbne žene Kati se pridružujemo vsi Tvoji prijatelji-soborci in Ti za Tvojo 50-letnico kliče mo: Bog Ti daj preživet' še veliko zdravih in srečnih let! F. G.

Stotniku Meničaninu ob 20. obletnici

Stotnik Dušan P. Meničanin se je rodil 10. maja 1904 v Jurjevu pri Dvoru v Bosni. Tam je tudi obiskoval osnovno šolo in šest gimnazij, nato pa stopil v pehotno podčastniško šolo, ki jo je dovršil leta 1921. Po trdem in vztrajnem delu mu je uspelo, da je postal častnik, kar je bila zanj tudi največja nagrada in odlikovanje.

Ob razpadu kraljeve jugoslovanske vojske leta 1941 se je znašel v Ljubljani, v družbi svojih številnih stanovskih kolegov. Leta 1942 je bil aretiran in odpeljan v internacijo. Vrnil se je leta 1943. Slovenijo je ljubil prav tako, kot svojo rodno domovino Srbijo in je to v letih domobranstva pokazal tudi dejanji. Tako kot mnogi drugi njegovi rojaki se je tudi on odločil, da se na slovenskih tleh bori za svobodo proti vsem zatiralcem slovenskega naroda. Stopil je v domobranske vrste že v samem početku in v teh vrstah tudi padel.

Svoje prvo službeno mesto v domobranskih vrstah je nastopil kot poveljnik domobranske čete na Škofljici. V tistih dneh, po italijanski kapitulaciji so pojačane komunistične brigade silno pritiskale na Ljubljano in se zadrževale v sami ljubljanski okolici. Že na Škofljici je pokazal svojo hladnokrvnost in sposobnost v borbi. Spominjam se razgovora z njim v decembru leta 1943. Prišel sem službeno v Ljubljano, in ker so partizanske enote pritiskale na postojanke okoli Ljubljane, sem se stavil operativnemu domobranskemu štabu na razpoložnje, da bi odšel h kateri od

teh postojank, če potrebno; imel sem namreč s seboj svojo četo. Štab mi je naročil, da stopim v stik z Meničaninom, ker morda on rabi kako pomoč, ker se okoli Pijave gorice in Škofljice vrše precej srdite borbe. Telefonično sem poklical Meničanina, poznala sva se osebno, ponudil sem mu pojačanje, pa me je zavrnil prijateljsko takole: „Kaki pomoč, nalupaču jih ja sam...“ Tako je tudi bilo. Razbil je obroč in zasledoval partizane, ki so se v neredu v naglici umikali proti Sv. Ahacu.

Meničaninove akcije v okolici Ljubljane so bile tako uspešne, njegova bojna taktika tako udarna, da se je poveljstvo domobranstva odločilo formirati posebno elitno in pokretno skupino, jurišni bataljon, ki bi zasledoval partizanske brigade kjerkoli potrebno. Za poveljnika tega bataljona pa je bil imenovan Meničanin.

Čez noč je ta bataljon postal pravcati strah in trepet partizanskih brigad. Odlični borci so bili v bataljonu in odličen je bil tudi njih poveljnik. Koliko vdorov je šentviški — Meničaninov bataljon napravil v Suho krajino, v Belo krajino, kolikokrat je kot strela z jasnega udaril v samo osrčje komunističnih enot in jih razbil. Nenehna bi bila vrsta uspehov tega bataljona, saj je bataljon bil v stalnih premikih in v vsakodnevnih borbah zadajal komunistom težke udarce. Borci so svojega poveljnika vzljubili. Ljubili so ga, ker je bil skromen, preprost, nesebičen, bil je eden od njih. Ljubili so ga, ker je bil hladnokrven in ker je

s svojo taktiko uspešno vodil borce iz zmage v zmago.

Dušan Meničanin je bil borec junak! Vsi, ki smo ga poznali in ga srečavali na terenu v borbah z gotovostjo ugotavljamo, da je bil stotnik Meničanin eden najhrabrejših slovenskih domobrancev. Bil je vedno med prvimi, vedno pripravljen za borbo, toda nikdar maščevalen. Čutil je z borci in se zavedal, da so bili komunisti tisti, ki so revolucijo začeli, zavedal da komunistični pohod ogroža narodove ideale in prinaša novo suženjstvo. Zato in prav zato je Meničanin bil neizprosni in brezkompromisni borec proti komunistični navlaki. Junaško je živel in se boril in junaško je padel, Dušan Me-

ničanin! Komunistična krogla mu je dne 9. decembra 1944 na jurišu pretrgala nit življenja — odšel je po svoje plačilo za padlimi soborci, katere je neizmerno cenil.

Komunisti so zravnali tudi Tvojo gomilo in podrli križ, pod katerim je bilo zapisano, da tu počiva stotnik Meničanin — junak slovenskega domobranstva. Da, še po smrti so se Te bali komunisti in zato so hoteli izbrisati vsako sled za Teboj. Toda, naj se komunisti še tako trudijo, Tvoj spomin bo živel v srcih Tvojih soborcev in bo ostal svetel vzgled junaštva v analih slovenske zgodovine! Hvala Ti, Dušan za vse Tvoje delo in Tvojo žrtev in počivaj v miru v slovenski zemlji! P. Z.

Ladotu Lemplu v spomin in zahvalo!

Dne 12. novembra 1964 je v Clevelandu umrl Lado Lempel. Tih in skromen je bil in le malokomu so poznane njegove vrline in dobrota. Naj na tem mestu povem, kaj je Lado storil za ranjene novomeške domobrnce v letu 1945.

Ko smo 6. maja 1945 z ranjenci odšli proti Koroški, je bil z nami tudi Lado Lempel. Naročeno nam je bilo, da se v Kuškem pridružimo tamkajšnjim ranjencem in nato s skupnim transportom odidemo na Koroško. Ob tem naročilu nam je nekdo še zaklical: „Na svidenje pri zaveznikih!“ Pri krški bolnišnici so nas izložili. Težje ranjence so odnesli, kamione pa odpeljali. Razen dveh usmiljenk in starega duhovnika smo našli bolnišnico popolnoma prazno.

Ti so nam povedali, da je bila bolnišnica izpraznjena že pred nekaj dnevi. Tako smo ostali sami, brez pomoči in nismo vedeli, kaj naj storimo. Cesta pred bolnišnico pa je bila kot deroča lava: kamioni, vozovi, pešci — vse je bežalo v smeri proti Zidanemu mostu.

Lažje ranjeni fantje, ki so mogli hoditi, so šli k cesti in čakali na možnost, da jih pobere kak kamion. Nekaj pa jih je v obupu odšlo nazaj proti št. Jerneju. Ne enih, ne drugih nismo več videli. Kje počivajo, le Bog ve!

Naslednje jutro smo pred bolnišnico našli ob steno naslonjenega mladega, bledega fanta v civilu. Prejega nisno videli v našem transportu. Povedal mi je, da je Lado Lempel,

šentjernejski organist in da se je v št. Jerneju pridružil naši koloni, da bi z nami odšel na Koroško.

Obe usmiljenki in stari duhovnik so nam svetovali, naj se obrnem_o na poveljstvo mesta za pomoč. Skušali smo telefonično dobiti zvezo s poveljstvom, toda vse zaman. Z Ladotom sva šla v mesto, da bi koga našla, toda tudi ta poskus je bil brez uspeha. Vsi nameščenci na poveljstvu mesta so že davno odšli. Kdo nam je po vsem tem pomagal, ne vem, mislim pa da stari duhovnik. Okrog šeste ure zvečer sta prišla dva kamiona in ambulanca. V ambulanco smo naložili težko ranjene, druge pa na kamione. Odpeljali s_o nas v Celje in nas tam naslednji dan naložili na zadnji transport, ki je iz Celja odpeljal ob šestih zvečer.

V Mariboru in Dravogradu so komunisti ustavili vlak in ga temeljito preiskali. Vse, kar je moglo hoditi, so spodili iz vlaka. Enako so iz vlaka nagnali vse, kar ni bil_o nemške na-

rodnosti. Od tistih ljudi se verjetno ni rešil nihče.

Iz Novega mesta do Dravograda smo potovali celih pet dni. Bila sem v vagonu z dvema našima težkima ranjencema, vsi drugi pa so bili skupaj v enem vagonu, katerim sta stregli bolničarki Dragica in Ivanka. Ko sem v Slovenjgradcu šla pogledat, če so še živi, sem pri izhodu našla sedečega, kakor na straži, Ladota Lempla. Fantje in bolničarki so mi v eni sapi pripovedovali: „On nas rešuje! Kadar pridejo komunisti okrog, smo vsi tiho in ležimo, on pa z njimi nemško govori, pa odidejo.“

Tako je Lado Lempel rešil okrog 30 domobranskih ranjencev, katere so potem, razen par izjem, Angleži vrnilo Titovcem v pokolj.

Lado, hvala Ti! Sedaj že uživaš plačilo pri Bogu in se veseliš skupaj z onimi, katerim si leta 1945 bil angel varuh na tisti strašni poti v begunstvo. Naj Ti bo lahka ameriška gruda!
Ivanka Primožič-Irena

ZA BELEŽNICO

20.000 mrtvih

Po intervenciji Belgijcev in Amerikancev v bivšem belgijskem Kongu, kjer so komunistični uporniki pripravljali množični pokolj talcev, je svetovno časopisje na prvih straneh prinesl_o z zgražanjem novico, da so ti dogodki zahtevali 20.000 žrtev. — Če svet še ni zvedel, ali pa je že pozabil, dopovejte vsem in povsod, da je v majskih in junijskih dneh leta 1945 zločinski komunizem samo na Slovenskem poklal 12.000 najboljših sinov kulturnega, krščanskega naroda v srcu civilizirane Evrope, zibelke zapadne kulture.

Milwaukee, 7. decembra 1964.

Vsem slovenskim protikomunističnim borecem v Argentini želim vesele Božične praznike in blagoslovljeno Novo leto, ter Vas najlepše pozdravljam
Rev. dr. Pavle Krajnik

Sydney (Avstralija), nov. 1964.

Iskal sem, kaj bi lahko kritiziral. Pa ne najdem ničesar. „Tabor“ je na svojem področju najboljši, kar je doslej naša emigracija imela. Če tudi mogoče komu še ni prav, je zares bilo že skrajno potrebno, da pridejo na dan tudi stvari o našem vrhovnem poveljniku Rupniku, ki vse, s katerim sem govoril, frapirajo. Je logično; če je onečaščen Rupnik, je v blatu vsa naša borba. To je jasno! Žalostno je samo to, da za vse te stvari, ki sedaj prihajajo na dan, tako dolgo nismo vedeli. Koliko jih je šlo v smrt z napačno predstavo! Vsi, ki se trudijo prikazati resnico takšno kot je bila, zaslužijo priznanje in pohvalo. — „Tabor“ priporočam vsakomur in bom v kratkem poslal nekaj novih naročnikov iz Avstralije.

Lepe pozdrave in po začetni poti vztrajno naprej! S.

Alta Gracia, 31. decembra 1964.

V prilogi Vam pošiljam nakaznico na 300.— pesov, s čimer bi poravnal naročnino za preteklo leto za „Tabor“.

List mi ugaja in ga smatram kot izraz mojega lastnega prepričanja v glavnih črtah. Kadar utegnem, Vam pošljem kako zrnce iz svojega vrtička.

Mnogo sreče in uspeha v Vašem plemenitem prizadevanju želi Vam in vsem soborcem ter somišljenikom. Kateri pa so zablodili, da najdejo zopet pravo pot.

Prisrčno Vas pozdravlja Vaš

Ratko šušteršič

NA UREDNIŠKI MIZI

Č. g. dr. P. Krajnik. Oprostite, da voščila in pozdrave priobčujemo zaradi zamude šele v tej številki. Vendar pozdrav brata-soborca je vedno dobrodošel, zato Vam topla zahvala z enakimi željami in bratski pozdrav.

Dragi g. Ratko Š.! — Prejeli smo Vaše cenjeno pismo, ki sicer ni bilo namenjeno uredništvu, vendar ga prejetega priobčujemo z izrazi iskrenega zadovoljstva ter zagotovil, da bomo sledili tej Vaši začrtani poti, zvesti idealu tako včeraj, danes kot jutri.

Bog — Narod — Domovina!

Z bratskimi pozdravi!

Vsem. — Ne pozabite, da je letošnje 20. leto njihove žrtve posvečeno našim junakom! Spominjajte se jih z dopisi! Ohranite njih spomin za nas in za zanamce na straneh „Tabora“, ki so vam na široko odprte! Pišite in oddolžite se tako svojim mrtvim prijateljem — soborcem!

**SOBORCI
SPOMNITE SE
SOBORCEV
INVALIDOV
DARUJTE
V INVALIDNI
FOND
Z D S P B
TABOR**

H V A L A

Gaj junakov na Orlovem vrhu svobodne slovenske prestolnice bo ostal za vse čase naše zgodovinsko svetišče, kjer bomo iz roda v rod slavili tiste nesmrtno junake, ki so vsemu svetu za vzgled dali svoja življenja za Boga, narod in domovino.